

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1073		Denmark	1073	1

SOURCE

Johnstrup
Jordskjael
-vet i
Sjaelland
den 28de
Januar.
1869.

Terremotus fuit in Dacia

Scriptores
rer. Danic.
III S.258.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1076	22 April	Denmark	1076/4/22	1

U
SOURCE

Johnstrup.

hvorfor det i Appalerne anførte Aar 1077 maa rettes til 1076. Suhm anfører ved Aaret 1126 (Historie af Danm. V. S. 292): "Efter en gammel Dansk Krønike i en utrokt Samling af den ældre Svaning, hvilken Krønike slutter med 1255, men vel ikke er saa gammel, var der et Jordskælv paa en Fredag tilig om Morgenen, rimeligen i Danmark; da der i denne Krønike handles alene om det. Da denne Tildragelse staaer imellem de Aar 1148 og 1149, saa synes det, at Aarstallet er urigtigt og sat paa uret Sted. Det er saabenbart, at 1076 (MLXXVI) ved en Feiltagelse er blevet til 1126 (MCXXVI). Idet L er ombyttet med G. (Bricku).

Annales
Esromenses
Script.
rer. Danic.
I.S. 239.

M~~XXVII~~ X Kalendas May factus est terremotus
feria VI luna XIII.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1161		Islande	1161	1

SOURCE

Perrey.

1161. En Islande, tremblement de terre remarquable. (R.)

Dans ce qui a paru du voyage en Islande, publié sous la direction de M. Gaimard, on ne trouve aucun détail sur cette partie intéressante de la physique du globe ; il y a seulement, p. 313, dans la partie géologique rédigée par M. Eug. Robert, une indication des années où l'on a éprouvé dans ce pays des tremblements de terre remarquables. Je les indiquerai, comme celui-ci, par la lettre (R).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1164		Islande	1164	1

SOURCE

Perrey.

1164. En Islande (R.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1165		Islande	1165	1

SOURCE

Perrey.

1165. En Islande (R.). Ces trois tremblements ébranlèrent
la partie Sud de l'île (von Hoff).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1173		Denmark	1173	1

SOURCE

Schow.

1173. 3 Rex Ericus de origine gentis Danorum. Lindenbrog's Scriptores rerum germanicarum, Septentrionalium etc. Francf. 1661, folio, p. 320, hebdter det: "Anno 1173 maximus terræ motus fuerat in Dacia *)."

*) Dette Sted staer ikke i den danske Oversættelse, hvoraf en Godez (Rangaus Donation) findes paa Universitetets Bibliothek.

Johnstrup.

Maximus terræ motus fuerat in Dacia.

Chronicon
Erici regis.

Script. rer
Dan. I. S. 163.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1193		Denmark	I193	1

SOURCE

Schouw.

1193. Efter Borrebyes Navteekammer S. 423.

Johnstrup.

Vaar it stort Jordskelff i Danmarck.

Hvitfeldt
Dann.Rig.
Kr. S.159.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1194		Denmark	1194	1

SOURCE

Schouw.

1194. Efter M. P. Escholt Geologia Norvegica.
Christiana 1657. 4to.

Johnstrup.

.Var et stort Jordskelff udi Danmarck

Escholt
Geol. Norv.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1195		Denmark	1195	1

SOURCE

Schouw.

1195. Efter Borrebyes Navitetskammer S. 423.

Johnstrup.

Jordskjaelv udi Danmarck

Borrebye
Rar-Kam
S. 424.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1198		Denmark	1198	1
Schouw.		1198. - - -		
Johnstrup.		Terrae motus fuit in Dacia. Dania gravem terrae concussionem passa.		
Script. rer. Dan. I.S. 164				
Script. rer. Dan. I.S. 283				
Rokkedrejebogen, En himmerlandsk almuesmands optegnelser, Peter Riismøller.		Udi een bispes tid, som heed Svend i Othense, som var til i Valdemar den Førstes og Knud den 6. konger i Danmark deres tider, var stor jordskielv i Danmark. Maaskee det var det, som skeede ao. 1198 som ovenfor skrevet staar. Thi kong Knud regierede samme tid.		

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1199		Denmark	1199	1

SOURCE

Schouw.

1199. - - - -

Johnstrup.

Jordskjaelv udi Danmark.

Borrebye
Rar-Kam.
S. 424.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1219		Islande	1219	1

SOURCE
Perrey.

1219. En Islande (R.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1260		Islande	1260	1

SOURCE

Perrey.

1260. En Islande (R.).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1261		Islande	1261	1

SOURCE

Perrey.

1261. En Islande (R.).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1272	6 May	Denmark	1272/5/6	1

SOURCE

Schouw.

1272. Marts 6te. Efter Samme.

Johnstrup.

Fuit terremotus Johannis ante portam latinam.

Chron.
Ecclesiae
Ripensis
Script.rer
Dan. VII
S. 194.

Et terrae motus horribilis in Dania fuit, unde
homines stupefacti sunt.

Rokkedrejerbogen,
En himmerlandsk
almuesmands
optegnelser,
Peter Riismøller.

Af Hvidtfeldts bispekrønike: Aar 1272 var stort jordskielv i
Danmark. Item aar 1063, disligeste aar 1198, dernæst aar 1409 var
et forfærdelige jordskielv og saare forskellig mange steder i
Danmark, hvorover mange mennesker bleve forfærdede, af hvad
aarsag ved Gud selv.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1277		Denmark	1277	1

☪
SOURCE

Johnstrup.

Terrae motus in Dacia

Bircherod
D. Atl III
S. 495

☪

☪

☪

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1290		Islande	1290	1

SOURCE

Perrey.

1290. Tremblements de terre à peu près universels. On les éprouva en Islande (R.). • In Rangarvalle Sysssel (von Hoff.) •

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1338		Islande	1338	1

SOURCE

Perrey.

1338. En Islande (R.).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1339		Islande	1339	1

SOURCE

Perrey.

1339. Nouveau tremblement en Islande (R.). Dans la partie méridionale de l'île (von Hoff).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1339/1344		Gulen	1339/1344	1

SOURCE

Keilhau.

† 1339 eller rettere 1344.

Arngrim Jonsen beretter (Crymogæa P. 130), at det sydlige Island i Aaret 1339 blev hjem- søgt af et betydeligt Jordkjælv, og at paa sam- me Tid en Jordrustelete skal være indtruffet i Norge paa et Sted kaldet Gaularaas, hvorved 50 Bondegaarde undergik. Ramus (Norges Beskri- velse P. 191) mener, at Aarstallet er blevet for- vexlet, og at Begivenheden er den samme, som foregik 1344 i Guul-Dalen. Gulen blev i dette Aar, fortæller R., borte nogle Dage, i det den var løbet ned i Jorden; da den igjen kom frem, tog den saa meget Jord og Grund med sig, at Dalen tilstoppedes, og Vandet voxte saa høit, at det gik over mange Gaarde, og meget Folk og Qvæg omkom; siden brød det ud med saadan Fart, at det drev Steen og Jord for sig, og overløb hele Dalen, saa at der undergik 48 Gaar- de og nogle Kirker, og henved 250 Mennesker druknede. Aarstallet 1344 er uden at Tvivl det rigtige, men det kan endda være muligt, at Hæn- delsen var samtidig med hilat Jordkjælv paa Island, hvilket, uagtet Jordrustelserne der og

i Norge i Almindelighed ikke synes at corre- spondere, dog dennegang ogsaa kan have ytre- sig her og havt nogen Andeel i Revolutionerne i Guuldalen. Disse have vistnok forøvrigt gan- ske henhørt til de i saadanne Dale idetmindste i en mindre Maalestok ikke sjældne Elvebrud og Jordfald*). Mansa (Journ. for Med. IV, P. 197) gjør opmærksom paa denne Begivenhed som en iblandt de mange Naturrevolutioner, der gik for- ud for eller ledsagede den sorte Død.

*) Cfr. Krafts Top. stat. Beskr., 5 D., P. 516, hvor Schönings' Formening anføres, at det Sted, hvor Jordfaldet foregik, rimeligvis har været lidt nedenfor Førgestødet ved Haga i Størens Præstegjeld.

1339 ou plutôt 1344. Arngrim Jonsen rapporte que la par- tie sud de l'Islande éprouva un fort tremblement de terre en 1339, et qu'au même instant une secousse eut lieu en Norvège; elle renversa cinquante fermes.

à Gaularaas. Ramus rapporte cet événement au trem- blement de terre qui, en 1344, ravagea la province de Guuldalen. La rivière de Guul disparut sous terre pendant quelques jours, et reparaissant, elle entraîna tant de débris avec elle, que la vallée se trouva bar- rée; il y eut une terrible inondation, qui fit périr beaucoup de bétail, environ deux cent cinquante per- sonnes, renversa quarante-huit habitations et quel- ques églises. D'après M. Keilhau, les inondations et les éboulements sont fréquents dans la vallée du Guul (K.).

Perrey.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1339/1344		Gulen	1339/1344	2

SOURCE

Martinussen
Natur.

Norway's worst natural disaster.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1345		Islande	1345	1

SOURCE

Perrey.

1345. Dans la partie occidentale de l'Islande, il s'éleva à Brei-
dafiördur des récifs jusqu'alors inconnus (von Hoff).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1370		Islande	1370	1
<p><u>1370. En Islande, dans la province d'Olves (R. et von Hoff).</u></p>				

SOURCE

Perrey.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1375		Denmark	1375	1
<p>Kjellén. <u>I. (?) 1375. Gotland; möjligen endast cyklon.^s</u></p> <p>Johnstrup. Staerkt Jordskjaelv.</p> <p>Daugaard Om de Dan. Kl. i Mid. S. 311 1377.</p>				

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1391		Islande	1391	1
<p>1391. Dans toute l'Islande (R. et von Hoff).</p>				

SOURCE

Perrey.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1409	24 Aug	Denmark	1409/8/24	1
SOURCE				
Johnstrup.				
Bircherod				
D.Atl. III				
S. 495				
		<p>MCD nono terræ motus fuit ingens Horridus atque tremens per loca plura vagens. Nocte sequente diem sacrosancti Bartho- lomæi, Noctis per medium plebs timet atque stupet: Fuit hic undenæ spatium, fuit et duodenæ Horæ, quæ causa, noverit ipse Deus.¹⁵⁾</p>		

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1497	10 Jan	Sweden	1497/1/10	1

SOURCE

Kjellén.

1497.

1. *Den 10 januari*; allmänt.

»Anno Domini 1497 nocte Sancti Henrici hora quasi 12 factus est terre motus magnus per totum regnum Sueciæ, sic quod domus, fundamenta et grossa edificia movebantur.»

En gammal kronologi i *Scriptores*, I, 69.

»Ett stort jordskalf och dån hördes i Sverige S. Ludovici natt, så att kittlar och grytor föllo af hyllorna och busen rystes märkliga.»

Marginalanteckning vid den sista Sturekrönikan, vid året 1497, se KLEMMINGS edit., III, 175.

Denna jordbävning, som tydligen varit af äkta tektoniskt slag, har skakat »hela svenska riket»; men då Sydsverige med västkusten då tillhörde Danmark eller Norge och Norrland var mindre känt, så torde den kunna i hufvudsak lokaliseras till de nuvarande *mellansvenska* provinserna, eller ett i senare tider ofta framhållet seismiskt bälte.¹

¹ Att märka är den olika dagteckningen i de begge källorna; att här verkligen skulle vara fråga om tvänne olika fall, är dock mindre sannolikt än att en missekrifning föreligger i senare källan, hvadan vi gifvit den latinska texten vitsord.

** 2. 1497, jan. 9/10, midnatt. »Hela svenska riket», sannolikt främst det mellansvenska bältet. Kj.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1515	13 Jan	Denmark	1515/1/13	1
SOURCE				
Petri Olai Ann. Script. rer. Dan. I.S. 196.	Fuit terræ motus magnus sabbato post festum Kanuti ducis. ¹⁶⁾			
Suhm. Saml. til den Danske Hist. I.2.S. 170.	'Terrible earthquake between 3.00 and 4.00 o'clock in the afternoon.'			
Johnstrup.				
Dr. Bernhard Monch 1523.	Auch froget mich ewr. k.m., wasz ich euch guttes sagette der ertbibunge halben, latinisch de terremotu, der so geschach zu Coppenhagen yns jor 1515 am achten tage der heiligen dreikonige vmb vj desz obendis.			
Schouw.	1515. Heiligrefongersdag. Ester Samme.			

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1540		Gotland	1540	1

SOURCE

Kjellén.

3. 1540. Hela Gotland, särskildt norra delen (Lärbro, Othem, Heinum).³

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1541	24 July	Denmark	1541/7/24	1

In vigilia S. Jacobi apostoli, hoc est, in die dominica, hora secunda, postmeridiana, sævus terræ motus est.¹⁷⁾

SOURCE
Johnstrup.
Petri Olai
Ann. Scriptur.
rer. Dan.
I.S. 197.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1580/81		Islande	1580/81	1

SOURCE

Ferrey.

1580 ou 1581. En Islande, violents tremblements avec éruption volcanique (von Hoff).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1591	23 May	Quille/Thennein	1591/5/23	1

SOURCE

Biskop Jens
Nilssøns
Visitatsbøger
1574-1597.

Til Thønno.

Emellem Quille oc Thennein liger nogle gaarde, kallis *Anros*; mit paa engen vid for: Anros vor en graff i pilskud vesten fra almanne veien, som bleff opkast A^o 1591, oc ingen ved huorledis det er sked. Presterne, som fuldis med mig, mente, at det skulle verit skedt ipso die annunciationis Mariæ, thi da skede it jordskiel baade i Quille oc Sodenes sogner, i Quille skede det ret lige, som tienisten vor vde i kircken, paa den samme tid mente de, at for: graff, skulle bleffuet opkast, saa at græsstørrfuen bleff kast saa heel op,

som graffuen vor lang oc bred, oc den tørrf laag end da oc ligger end nu vesten for graffuen hen vid 4 norske alne der fra, oc er graffuen 4 norske alne lang oc 5 quarter bred vid hoffuedit oc en alne vid føderne, som vender i vester; øster fra samme graff, 12 norske alne der fra er it lidet runt hul ned i iorden; oppe emod almanne veien, strax vesten for samme graff, rinder en beck, kallis *Anros beck*, kommer synden fra en gaard, heder *Brecke*, 3 eller 4 pilskud.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1600		Bornholm	1600	1

SOURCE

Perrey.

1600. Dans l'île de Bornholm, tremblement de terre précédé à trois reprises de peste (*Coll. acad.*, VI, p.553).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1609	29 Nov		1609/11/29	1
<p>1609. Novbr. 29 Kl. 6 Aften (i Staanc), <i>N. Helva-</i> <i>derus</i> Tractatus physico-theologicus om Jordstjclv. Kbh. 1632. 4to. p. 15.</p>				

SOURCE

Schouw.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1610	20 Jan	Valkeala	1610/1/20	1

I. 1610. I. 20, Valkeala.
»Audivimus Deum tonantem in coelis et cognovimus terram trementem.
(I p[ar]tinen av en r[ak]enskapsbok fr[an] Valkeala, Inventarium Ecclesiasticum
Walkealensium, 1675, v[al]villigt p[ar]pekande av arkivarien JOHN ROOSI.

SOURCE

Renqvist.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1612	15 May 25 May	Bergen	1612/5/15	1

SOURCE

Keilhau.

1612.

"15 og 16 Mai (25 og 26 Mai n. St.) om Natten skede udi Bergen et stærkt Jordskjælv." (Edvard Edvardsens Bergens Historie, forfattet 1674, Msr.).

Perrey.

1612. Nuit du 15 au 16 mai (du 25 au 26, n. st.), à Bergen, un fort tremblement de terre (*Hist. mss. de Bergen*, par Edvard Edvardsen, K.).

Kolderup.

1612.

25—26 mai, om natten, i Bergen. (KEILH.).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1619		Islande	1619	1

SOURCE

Perrey.

1619. En Islande, éruption de l'Hécla, avec secousses qui se répétèrent jusqu'en septembre (von Hoff).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1620	24 March	Sandsvaer	1620/3/24	1

SOURCE

Det Norske
Samfund i
Kristian
IV's Tid.

Det blev i samtiden fortalt, at der 24. mars 1620 i Norge havde været *et meget heftigt jordskjælv*. Ved denne leilighed er det senere antaget, at der var foregaaet forskyvninger i fjeldmassen, ved hvilke nogle sølvaarer blev blottet. Omtrent 200 aar senere hen er der herom skrevet: „Man har historisk vished om, at den første finder af sølvet, som opdagedes i berget, var en bondesøn, JAKOB KRISTOFERSØN GROSVOLD af Sandsvær, der ved omvankning i sætermarkerne paa fjeldet prøvede med sin hammer det nøgne berg, for om han ikke ogsaa, ligesom de i omegnen arbejdende bergfolk, kunde opspore noget metal eller erts, da det lykkedes ham at træffe paa et sted, hvor en, maaske til dagen aaben kløft indeholdt en gang, i hvilken anstod et metal, hvoraf han huggede nogle stykker. Disse bragte han derpaa til faderen, som af en i egnen boende metalstøber erfarede, at det fundne metal var sølv. Begjærligheden hos metalarbejderne at faa mere af dette ædle metal gjorde, at bonden og hans nabo, gaardmand ARNE VÆRP, begyndte at drive handel dermed, saa at det røbedes, og øvrigheden lod bønderne forhøre og stedet undersøge og bevogte, samt underrettede derom statholderen, som omstændeligen indberettede denne opdagelse og dens vigtige udseende til kongen, samt derhos sendte nogle prøve-stuffer, som viste deres rigdom paa sølv.“

Saaledes lyder oberberghauptmand M. Th. Brünnichs i 1826 trykte beskrivelse af de første sølvfund. Selv siger han derom, at „der viste sig en rigdom af gedieget sølv, frembragt for største delen i metallisk glinsende tilstand, eller sjeldnere i sorteblaa glanserts, mineraliseret med svovlsyren og noget jern under metallisk blødhed“. Dette var, som samme forfatter siger, „en tildragelse, som var ukjendt ved alle andre Europas bergverker og derfor har aabnet for den bergkyndige en ny plan til en ny maade i bergbygningskunsten“. For Norge fik det nye anlæg megen betydning.

Kongen modtog budskabet om, at der var fundet sølv i Sandsvær paa en tid, da han synes at have været mismodig over det ringe udbytte, de østlandske jernverker havde givet. Der var netop taget bestemmelse om at overlade disse til private, som vilde vove at sætte penge i driften. Men saa kom den oplivende melding om, hvad der var fundet. I Sandsvær var alt i forveien lagt tilrette for et nyt bergverksforetagende i stor stil. Bergfolk fandtes forhaanden dels der, ved blyverket, og dels paa Eker. De blev øieblikkelig sendt over til fundstedet, hvor driften straks blev optaget. Ved smeltingen kunde man foreløbig hjælpe sig med den hytte, som fra før af havdes paa Eker, og som fra høsten 1623 var i brug, indtil en ny kunde opføres i den nyfundne grubes nærhed.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1623	24 March 3 April	Kongsberg	1623/3/24	1

SOURCE

Keilhau.

1623.

"24 Marts** skede et saa hæftigt Jordskjælv i dette Rige (Norge), som tilforn ikke havde været fornummet," heder det i Deichmanns historiske Efterretninger om Kongsberg Sølvverk (Kgl. Danske Vid. Selsk. Skr., XI, P. 173). Forf. mener, at dette Jordskjælv turde have bidraget til Sølvanvisningernes Opdagelse, derved, at det kan have foranlediget Lösningen af et fra Bjerget udfaldet Klippestykke, hvortil Etsen alderførst skal være fundet.

***) Formodentlig gammel Stilt, da Forf. ingen Anmerking gjør i denne Henseende.

Perrey.

1623. 24 mars (probablement vieux style), en Norvège, tremblement plus violent que tous ceux dont on conservait alors le souvenir (*Mém. de l'Acad. de Danemark*, t. XI, p. 173, K.).

Kolderup.

1623.

8 april, i omegnen av Kongsberg. (KEILH.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1623	24 March 3 April	Kongsberg	1623/3/24	2

SOURCE

En hollandsk beretning om et jordfald og et jordskjælv i Norge i det syttende aarhundrede, Reusch.

En hollandsk beretning om et jordfald og et jordskjælv i Norge i det syttende aarhundrede.

(Af Dr. Hans Reusch).

Ivaares averteredes tilsalgs af en hollandsk Antikvarboghandler et lidet Flyveskrift paa 2 smaa Blade, Kvartformat. Det store kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn skyndte sig at købe det; ved imadekommande Velvilje fra Overbibliothekarerne Drolsum og Lange er det blevet sendt herop til Gjennemsyn.

Første Side indeholder den lange Titel, der gjøngiver Indholdet: „Sekere ende waerachtigke Tijdinghen wt Noorweghen / hoe dat een plaetse ghenaemt Snicksteen, gheleghen int Soenwater / ontrent een mijle groot / met Clippen en Boomen versoncken is.

Mede van een schrickelijcke Aertbevinge tot Ansloo geschiet / ea voort over heel Norwegen.

Ock vande groote schade / verlies / ende deerlijck affbranden der Zee ende Coop stadt Berghen in Noorweghen / die heel affghebrant is.

T'Amsterdam By Gerrit Hendricx van Breughel 1622.“

Øverste Halvdel af anden Side indeholder en gudelig Betragtning. Saa følger paa Resten af anden Side og paa tredie Side en Beretning om Stedet Snicksteens Undergang og et Jordskjælv i Oslo. Paa 4de Side berettes først om en Brand i Bergen, saa sluttes med en gudelig Betragtning.

Professor Dr. Torp har velvillig oversat Titelen og Indholdet med Udadelelse af de opbyggelige Afsnit. Stilen er meget mangelfuld, hvad der ogsaa kommer frem i den ordrette Oversættelse.

„Sikre og sandfærdige Tidender fra Norge, hvorledes at en Plads, kaldet Snicksteen, beliggende i Norge i Soenwater, omtrent en Mil stor, er sunket ned med Klipper og Trær

samt om et skrækkeligt Jordskjælv, skeet i Oslo og videre over hele Norge

Og om den store Skade, Tab og jammerlige Brand af Sø- og Kjøbstaden Bergen i Norge, som helt er opbrændt.

En Plads, kaldet Snick-Steen i Norge beliggende i Soenwater, landfast med Fastlandet, omtrent en Mil stor, paa hvilken stod to Sage, som ved det fra Klipperne kommende Vand arbejder med at sage Tømmer; saa er hændt, at en Mand, som med Hest slæbte Tømmeret til Sagene, idet han blev forskrækket, har med en Øx overhugget det Taug, som var fæstet til Tømmeret og som Hesten trak i, løbende hver sin Vej; Manden er bleven i Behold, og seende sig om saa han Trær, Klipper og Alt, hvad derpaa var, synke under; dog Hesten er ikke kommet tilhænde igjen. Skippere, som har indtaget sine Ladninger deromkring, giver Vidnesbyrd om, at Klipper saa høie som Huse eller Kirker og Trær derpaa staaende saa høit man kunde

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1623	24 March 3 April	Kongsberg	1623/3/24	3

SOURCE
Reusch.

se opad, sank ned (var nedsunken) saa at man kunde se Topperne af Trærne og om Trærne var vel 40 50 60 ja 100 Favne Vand, underligt at fortælle, ikke vidende, om det Land og Trær endnu svæver mellem Himmel og Jord og er mod Naturen dreven opad i Luften, et vidunderligt Guds Verk.

Ligesaa omtrent 8 Dage før Paaske har i Oslo inde og ude ja over hele Norge været saadant Jordskjælv, som i Menneskers Liv er hændt; det var ikke anderledes, end om Himmel og Jord skulde forgaa, saa forskrækkede var Menneskene, ikke troende andet end at Dommedag kom dem paa Halsen; en Mand, som var ifærd med at holde [houden] Bjelker, mente at blive vendt op ned med Øx og Træ; ligesaa en Skipper, som var paa Land, og hans Skib ankommende, fortalte om denne græsselige Jordrystelse. Da sagde Matroserne, at Skibet fystede og bævede i Vandet paa den samme Tid. Saaledes kommer Herren for at varskue Mennesker med sine Tegn, om at gjøre sig færdig til at vogte paa Ch. Komme og aflade med vort syndige Liv; som Gud bedre er alt for stort.

Den 6te April gammel Stil, værende her i Landet Paaske-dag, har en altfor jammerlig og erbarmelig Ulykke begyndt; fra omtrent Kl. 9 om Morgenen til Kl. 12 Nat har den principalste Kjøbstad Bergen i Norge staaet i gloende Brand og er opbrændt til Grunden, alle Huse og tre Kirker. Hvad for stor Jammer og Elende har der været at se, og hvad for en utallig Skade er der skeet paa alle de fortræffelige Kjøbmands-Varer tilhørende de Nederlandske Kjøbmænd; man haaber, at endnu en Brygge, som angaar de Nederlandske, skulde være bleven staaende, dog liden Sikkerhed har man derfor. Man formoder at denne Brand skulde være kommen af den sterke Fyring og daarlige Pasning af en Ovn og Uagtsomhed af en Kvinde, mens Folket var i Kirke. Det lader sig forstaa, at Gud Herren er overmaade vred og forbitret paa hele Norge, da han har sendt det paa Halsen disse jammerlige og elendige Straffe; derfor er det endnu Tid for alle Mennesker til at omvende sig etc."

Skriftet hører til dem, der er vanprydede med Trykfeil og har en slem saadan allerede paa Titelbladet, idet Aarstallet 1622 maa være feilagtigt. Den Ildebrand, som omtales, er nemlig den, som rammede Bergen 6te April 1623, en Palmesøndag (Mikael Hofnagels Optegnelser og andre Kilder). Paaske-dag var det Aar ifølge en velvillig Meddelelse fra Hr. Observator Schroeter efter gammel Stil 13de April og efter ny Stil 16de April (1622 var Paaskedag den 21de April gammel Stil og 27de Marts ny Stil).

Jordskjælvvet maa være det, som indtraf 24de Marts 1623, altsaa omtrent 3 Uger før Paaske 1623, og som omtales i Deichmanns historiske Efterretninger om Kongsberg Sølvværk (Kongl. Danske Vid. Selsk. Skr. XI. p. 173) og citeres i „Keilhau: Efterretninger om Jordskjælv i Norge“. Mag. f. Naturv. 2 Række. 2 Bind. Chro. 1836. S. 84.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1623	24 March 3 April	Kongsberg	1623/3/24	4

SOURCE

Reusch.

Stedet Snicksteen er efter Texten helliggende ved Soonwater, som er Hollændernes Betegnelse for Kristianiafjord; det eneste Sted med et lignende Navn, jeg ved om, og som jeg har kunnet faa opspurgt, er Snekkestad ved Holmestrand; men om den lille Bæk her kan have drevet to Sage, er dog kanske tvivlsomt.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1625	22 Feb	Budjangerland	1625/2/22	1

1625. 22 février, secousse dans le Budjangerland (von Hoff).

SOURCE

Perrey.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1626	22 June	Finland	1626/6/22	1

SOURCE

Renqvist.

2. 1626. VI. 22. Paltamo, Ijo, N. Österbotten, »Hela Finland».
»Nyssnämnde kyrka [Paldamo] skakades vid den jordbäfning, som år
1626 Eskilsdagen kändes i hela landet, så att den ena väggen kom att bryta

åt öster och den andra åt väster» (MATHESIUS, Disp. Geographica de Ostro-
botnia, Upsala 1734, övers. av FR. TICKLÉN i Suomi 1843).

»Härnäst vill jag underlig ting
Skrifva, som är den jordbäfning,
Han genom hela Finland gick,
En udd allenast skada fick.
I Sochnen Ijo ock den vanck,
Så han hisligen nedersanck,
Ur djupa vatnet synes opp,
Ej mer än de höga träns topp.»

(MESSINI rimkrönika, upplagan av 1866).

»Samalla vuodella [1626] tapahtui Pohjamaalla suuri maan lijkuma»
(Uusi suomal. Manuale, Sthlm 1693; cf. Ad. NROVIUS, Suomalainen Ajantieto-
Kokoelma, Suomi IV: 11, p. 44).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1629	6 Sept	Bornholm	1629/9/6	1

SOURCE

Schow.

1629. Sept. 6 paa Bornholm. Thura Vestr. over
Bornholm. Rbh. 1756. 4to. Pag. 227.

Johnstrup.

Var paa Bornholm et stort og uhoert Jordskjaelv,
hvorved ei alene Huse og Bygninger, men endog
Klipperne rystede og skjelvende.

Thurah.
Beskrivelse
over Born-
holm og
Christianso
S. 227..

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1631	Feb	Seeland	1631/2	1

Rokkedrejebogen,
En himmerlandsk
almuesmands
optegnelser
Peter Riismøller.

Ao. 1631 omtrent den sidste nat i februar var et stort jordskielv
over alt Seeland en midnatstid, saa at mange mennesker opvognede
derved.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	1
<p>1632. Natten til den 1ste Marts. N. Helvaderus l. c. p. 4 og Vorrebye l. c.</p> <p>1632, febr. 29/1 mars, midnatt. »Många ställen i Skåne», sekundärt från Själland. Johnstrup, s. 26 f.</p> <p>Ved Midnats tide er it hastigt, wforseendis oc forfaerdeligt Jordskiel bløffuen seet, hørt oc fornunnet, saa at Jorden haffuer ristet oc skelffuet, oc giffuen it Liud, Rusken oc Tummel fra sig, saa at mange opvognede aff soffne.</p> <p>Var itt suartt Jordscheel i Sielland, i Kiøbinghaffven, Roschild och mesten offuer alt; streche sig och till mange Steder i Schaane.</p>				

SOURCE

Schow.

Kjellén.

Johnstrup.
Helvaderus
Tr. Phy-Th.

Vedel
Simonsen
Jorgen Br.
Levnets.
frå 1625-
1656. S62.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	2

SOURCE

N. Helvaderus:
Tractatus
Physico
Theologicus,
1632, 518.

TRACTATUS PHYSICO
THEOLOGICUS,

Eller

En eenfoldig oc Christ-
lig Betenckelse oc Advarsel / om Jordstuel/
som i disse Nordlendiske Riger oc Lande/ Insuler, Pen-
insuler, Ber oc Stæder / i sedvanlig / vdi denne sidste Verdens
Lid sig begiffue oc tilbrage. Vdi besynderlighed/ denne sidste
som skede Anno 1632. imellem den 29. Februarij/
oc første Dag Martii begyndelse/
skede.

Mange Gudsfryetige Mennisker til en be-
synderlig Advarsel / forliden all Superstition, for-
giffuit oc vdi Prenten forferdiget/

¶

NICOLAO HELDUADERO.

Engelen Raphael siger/
Tobia 12. vers 7.

Mand skal holde Kongers oc Forsfers Raad oc
Hemmelighed stille/ Men Guds Gjerninger skal mand
prise herlige oc aabenbare.

Prentet i Kjøbenhavn / Aar 1652.

In

Reuerendum & Clarissimum

**DN. NICOLAUM HELDUADE-
RUM, Astrolog. Reg. Amicum suum singularem
discurrentem.**

De

Terra Motu.

HELDUADERE senex, coeli terræq; perite;
Admirandus homo es, si quis te perspicit omnes.
In cerebro coelum gestas, stellasq; planetasq;
Omneis, quæ Capitis tibi circum agitantur in
Abdita naturæ, Plutonis mystica nosti (imo.
Tartarei; nota est atrî tibi janua Ditis.
Intima terrarum tu viscera, cutus oberras,
Illorum naso fatoremq; excipis ultro.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	3

SOURCE

N. Heldvaderus.

Hinc motum Terræ tu tam describis acutè,
Ac si ipse adfuerisq; ardentis sulphuris æstus
Videris intendi; terram tu moveris ipse.
Ut terræ princeps meritò dicaris, Olympi
Germanus fœtus quoq; proclameris ubiq;
Tartara perlustrans animo, Cymbamq; Charontis
Mentis perspiciens oculis: Hinc *ἡρανογράμων*
HELDVADERE senex, verè vocitaris ab omni
Sæcula nulla tuum nomen ventura silebunt.

Henr. Paschasius M. D.

Famulae meae gratia Nicol. Heldvaderus

Til Ere oc Tieneste!

Erlige/ Forstandige oc Velfornemme Mend!

*Christophoro Iffverson/ Kong: May: vdi
Danmark/ etc. Offuer Kenteris Scriffuer oc
Dispensatori fidelissimo.*

*Zonas Heinemard / Kong: May: Offuer
Soldert Forvalter sammesteds.*

*Marco Radebandt/ Kong: May: fordum
Kammerclener / oc nu pro tempore, fornemme
Borger i Kjøbenhavn.*

*Claves Haen / Velbetrede Forvalter oc
Soget paa Rantzowholm/ etc.*

Alle oc særdeels mine gunstige gode Venner.

*Nicolaus Heldvaderus
offert & dedicat.*

SOURCE

N. Helvaderus.

TRACTATUS PHYSICO-THEO- LOGICUS.

Om Jordstuel/ oc den Mars sag/ oc huad den betegner oc betyder.

 En Raffinlyndige oc fortrefflige *Philosophus* Hieronymus Cardanus lib. 8. cap. 45. de varietate rerum, scriffuer gan:st eræet oc sandelig / at Wenn:st:ns Elendighed/ met huilcken de dagligen aff den Ræisfærdige Gud hieinsøges oc straffes / er intet andet end for Synden Skyld/ huilcken kander hannem til heffn oc til at straffe. Blane huilcke ere Nordstuel/Storm/Haffens Bylger/ Pestilens: Krig/ Hunger / Fergiffelige Diur oc Orms / tilmet Jldibrant / som dog icke er den ringeste.

Huilcke Landplager ere forstreckelige oc gruelige at høre/ megie mere at forsare / see oc fornemme. Alligevel at de wforvarrendis komme mange hasteligen paa Halsen / sørend de icke oc affvide/ oc deris glæde oc lyst til hiertesorrig oc bedrøffuelse omvendis / som ganstke Tystland i disse Aaringer maa bekende oc vide aff at si.

Huad den store forfærdelige Vandstod Anno 1605. baade vdi Øster oc Vester Ege for skade haffuer vdrættet / kunde met bedrøffuelse oc hiertesorrig vinde Marsklandernes Indbyggere/ fornemligen de som boe vdi Dithmarsken / Eidersted/ Nordstrand / oc andre mere aff deris Naboer/ huilcke endnu paa denne Dag icke forglemte haffue deris fremfarne skade. Mand bespørge sig haff de Hamborger / om icke Vandet paa Eissuen haffuer været haa

A iij

høye/

høyt / at det haffuer endoc aanger offuer Kirkegaard i Byen / oc trengt sig ind i de Dødes Græffuer / disligeste oc giort stor skade i deris Kieldere. Jeg vil her intet tale om andre stedz ved Vester Egen / som til Ribe / etc. huor som helt si *fluxus maris* eller Ebbe oc Flod (som de det kalde) met de sterke Vinde oc Blæst / aff Sydvest/ Vesten oc Nordvest kunde haffue giffuet Mars sag til.

Mand känd oc bespørge sig met dennem som boe ved Vester Egen / huilcke desligeste met forstreckelse Guds Vredis Tegne oc Grumhed kunde fortelle/ huorledis de aff Vandstoden ere bleffne beengstigede oc forstreckede : Besynderligen vdi Lybeck / stod Vandet 2. Alne høye end det nogen tiid/ saa lunge som Wennistene kunde mindis / huilcket giorde dennem paa deris Væde oc Ridsmandskab icke stor fordeel/ men affbreck oc skade.

Huad Vinden/ Stormen oc Drusen er anlændis/ tørre wi icke spørge off for vide omkring. Haffue wi icke for 4. Aar forleden/ hendis mact oc forfærdelige Stormen oc Drusen forfæret/ dermed hun haffuer nederlaget mange Træer i Skoffuen / kulds kast oc nederlaget ganstke Kirkeetaarne / Huse oc Bulverck / huil

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	5

SOURCE

N. Helvaderus.

Det end oc S. Nicolai Kirck i Kiøbenhaffu / som Anno 1628. aff it haffigt Veir / mellem den 28. oc 29. Januarij ved sloes / saa vel som Kongens Ladgaard / etc. staae til minde. Haffuer icke Vinden saa stormet oc brusket i Holste Land Anno 1626. at hun haffuer kuldkast mange tusinde Træer / oc oprycket dennem m. Roden i store Skoffue / at mand kunde icke for Træernes mangfoldighed / som laa kuldkast / reise gennem Landet paa Alls far Veye eller Stige. Men huad Vinden paa samme tiid paa Haffuet haffuer forrettet / veed ingen bedre / end de som saadane haffue forfarer.

Huad Pestilens / Blodsoet oc andre forførdelige Siugdoms me er anlangendis / haffue wi oc vel forfaret / Saadan gruelig Ty rannj / som den haffuer brugt oc øffuet / huor den er dragen affsted at wi vel maa bekiende det gamle Ordsprock sandt at være: *Solec mors parcere nullis*

Huad Tigen er anlangendis / er den bleffuen for familiar oc velbekiend / baade i Tndskland / Holstein oc Judland / etc. oc giorls behoff / at tale vijsøffrig derom / Gud spare oc bevare voris gode Konge oc Christlige Øffrigthed / oc eff alle samptligen / fra Krig oc Blodstjertning / at wi maa nyde oc beholde den ædels oc ynstelige Fred. Huad wi end ellers skulle lide.

Huad belanger Orme oc andre Diur oc Creaturer som Mens nisten oc saa ere sette aff Gud til en Straff for Synden skid / cre wi end oc saa icke dermed bleffuet forskaanede / besynderligen vdi Warck Brandenburg oc paa flere steder / er Anno 1626. saa mang ge wffigelige Oldenborger / Kieffer / oc andre stemme Orme / paa For Warck betted sig oc kommen paa Træerne / at de haffue forderf uee / forslinget oc ødelagt Bladene oc Blomster / at det vaar jams mer oc ynck til at see paa. Vdi Suerriges Riges Grenser / ere i fremfarne Aaringer saa mange Mus fremkommen / oc ladet sig til siune / huilcke haffue plaget Wennistene / saa at de oc haffue jag get oc drestuet Folket aff deris Senge / at de icke kunde eler maats te ligge / soffue oc huile med ro.

Begierer du at vide om Jdebrand? Spør gamiste Tyff land derom / den haffuer forfaret huad Jdebrand er / Oc huad for en gruelig Guds Plage oc Straff dermed sig sørt haffuer / oc endnu fører. Besynderlige de fattige / bedrøffuede oc ælendige Indbaaner vdi den skøne / herlige / ypperlige oc Raffnyndige Stade Magdeburg / som ere endnu i liffue offuerbleffne / ds vide at sige dig. Besteden derom.

Jordstiel / Gud være loffuet / haffue wi vdi disse Norðlande / saa vijsom Wennistene kunde tencke / høre eller spørge / til nu paa en stacted tiidintet vist aff at sige / fornemligen her vdi Danmark / vden der nu den fortsørnede oc nidkier Gud / ja end oc saa paa Jh land / i Norge / etc. haffuer dermed oc saa formeðelsz Jordstiel vide giffue tilkiende / huad hans vredis maect formaar / Endog Wennis stene acte det lidet oc ringe / saavel som oc Pharao i Egypten mit sine Tyranske tilhengere icke mindre giorde i gamle dage / huilcke offstal værre en advarsel.

Men at simple oc enfaaldige Wennistler vide unde huad Jordstiel er / oc huad saadane betynder oc betegner / deslaesse huors aff hun foraar sagis / vil ieg kortligen derom giorre denne beretning. *Absit dictis livor & aeglogoria.*

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	6

SOURCE

N. Helvaderus.

Effter som Himmelen aldrig nogen tid haffuer oc finder ro eller huile / men alle tiid rører oc beveger sig / I ligemaader er Jorden ubevegelig oc wrørlig / som Propheten David Psalm 104. giffuer tilkiende: Du som grundfester Jorden paa sin Grundsvold / at den bliffuer etc. Men naar Himmels Lob bliffuer stille at Jorden rører oc beveger sig / da skeer saadant vssiligen imod Naturens Forordning / At Solen er bleffuen stille staaendis end oc gangen tilbage er imod sin Naturs Forordning. Men Jorden haffuer røret / skudde / oc beveget sig nogle gange / som Forfarens hed nock sommelingen giffuer tilkiende / er oc vnderiden imod Naturen: Himmelen / Soel / Maanen oc Sierner med Firmamentet beholde oc bliffue i deris viffe gang / Men Jorden / naar hun skudde / rører / rister / skelffuer oc beveger sig / endog det kommer off Mennister lige meget ved det ene som det andet / Saa ere Aarsagen icke ens paa Naturens vegne: Thi Jorden er off nermere end Himmelen / oc maa wi dismere der offuer bliffue misrøstige oc sorgfuld / naar Jorden oc voris Huse oc Boligs Fundament rister / skelffuer oc beffuer / det siger ieg / kommer off nermere ved / oc bør off at gaa dismere til Hierte.

Effterdi da wi ydi Risbenhaffn oc gantste Sieland haffue fornummet oc befundet saadan hastig Jordskiel / oc vssedvanlig Spectackel ved Midnats tide ultimo Febr. paa dette Aar / ere mange fromme Hierte (Jeg taler her ineeet om vssudelige Epicureiske Guds Bespottere) bleffue der offuer forferdede / som icke kunde fatte eller begribe Aarsagen til saadan: Haffue nogle Gudsfryctige fromme Mennister været aff mig begierendis / at giøre dennem nogen Forklaring derpaa (*Abstine sis, non tibi spiro*) Ingen skal tænke / at ieg haffuer snuffuet dette aff min egen Næse / at giffue min Visdom hermet tilkiende. Jeg haffuer ogsaa læst / den viffe

Guds Guds Mandts Syrach's Ord / i sin Bog's Cap. 13. Naar som den Rige taler / da tier huer Mand / oc mand oplyfter hans Ord til Himmelen; Men naar som den Fattige taler / da siger mand / hup er den? Dog alligevel er herom aff lærde Mend nock som sreffuen tilforne / Jeg setter alleniste aff deris Tale et *Compendium*, Thi Gud mishager ingenledis / at mand taler om de Ting der hører Gud til / som oc den Engel Raphael vinder Tobie 12. Cap. Mand skal holde Kongers oc Forslers Raad oc Hemmelighed stille / Men Guds Gierninger skal mand prise herlige oc aabenbare.

De for det første / skal mand derfor vide / at en part Jordskiel skeer vnderlig viff / som haffuer eller kand ingen naturlig Aarsag giffuis eller tilregnis / Men alleniste er hemmeligen forborgen oc skult i Guds Visdoms Raad. Saa vaar det Jordskiel / som skeede der CHRISTUS JESUS Guds Søn taalde Død oc Pine / oc opgaff sin Aand paa Kaarset / Matth. 27. Dette haffde ingen *Causas Physicas*, eller naturlig Aarsag Fornufften affvidendis. Her til hører ogsaa det Jordskiel Matth. 28: der Christus opstod aff døde: End oc det som skeede / der Gud gaff Looven paa Sinai Bierg / Exod. 19. Cap. Saadane Jordskiel ere Menniskers Fornufft gantste vssgribelige.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	7

SOURCE

N. Helvaderus.

Et andet slags Jordstuel/ haffuer sin naturlig Ursag/ huors om alligevel blant *Philosophos*, *Thaletem*, *Milesium*, *Anaxagoram*, *Anaximenem*, oc andre flere ere atskillige *Disputationes* oc *Opiniones* seldne/ huilcke ieg for forthedens Skyld lader staa tilbage.

Men effterdi Jorden naturlig viis staa wrøggelig / oc kand sig icke røre / *mouere* eller beuege. Derfor maa hun endelig vdi sig self haffue en maade / som hendis Rørelse forarsager / huilcken maa vden tvil være enten Vandet / Vinden / eller oc subtile / hede oc tørre *Spiritus* oc Suctighed. Græckerne som *Gellius 2. cap. 28.* giffuer tilkiende / formene at Vandet skal være Ursag til saadan

W

Jords

Jordstuel oc Rørelse: Huorsfore de deris Affgud *Neptanum* *νεπτοων* eller *ουτιζ* *Ιερα* kaldede / Men de haffue seiledde / oc fareet vdi det Støcke / Effterdi Vandet icke nock sommelingen der til er *disponeret* at det skulle kunde saa hasteligen beuege oc stude Jorden. Thi Vand: er alti for *Materialist* / oc haffuer icke saadan en sterck *vim mouentem* i sig det Naturen kiender / I ligemaade kand oc om de grossue *Vaporibus* oc sucte Vinde i Jorden bliffue *affirmeret* oc holden. Derfor er fornøden / at mand tilscriffue saadan Jordsstuel de subtilige / hysige / syrige *Spiritibus* oc Damppe vdi de varme Lande / komme i Jorden oc bliffue der indeluct / Saa de kunde icke finde nogen Bey der vd igien / indtil de paa lengden trengde Jorden med maecten / oc trengde sig der vd igien / saa Jorden resner oc beueger sig.

Huor paa ieg vil giffue Exempel / dermed den menige Mand saadant disbedre kand forstaa: Naar en Lønde bliffuer opfyldet med Vand / oc fast tilspundet / da kand Vandet icke beuege eller røre sig i Lønden / eller skulpe / du maat røre Lønden huorledis dig lyst / saa romsterer oc rører sig det dog icke i Lønden / som du kand høre eller formercke / Efftersom det er it grosse *Materialist* Vand / som haffuer ingen *Spiritus*. Men dersom du fylder en Lønde med Moss / eller nyt got *Ull* / oc spunder den vel til / da søge de subtile Suctighed oc Dunste / som findis vdi Mossen deris vdgang / saa at mand maa endren giffue dennem Lufft: at de kunde komme der vd / eller Fadet oc Lønden springer i tu / som oc steer / naar mand tilspundet *Ull* for tilige. Derfor maa *Vijnhandlernes* altid giffue *Vijnen* lufft / at Fadene icke springe i sønder for dennem.

Huileket oc saa haff oss brugeligt vaar / den tid mand her indseerde det gode vsorsalskede *Lyst* øll her vdi *Riget* / huilcken *Kraft* oc *Mact* det haffde / saa at det sang alle tid aff *Spudene* / *Lath vish* / *Lath vish* / Men nu bliffuer det icke for sterck brøget / saa det lader sig vel holde oc temme. Eige saa / Naar du med god *rectificeret* *Brendewijn* it *Glas* haff sulde gydet / oc flux herom skydder / bliffuer

bliffuer det saa bister oc rasen paa lengden / at det sidder *Glasset* sønder / foruden du lader det bekomme lufft. Eige saa gaar det oc med *Spiritus vitrioli*, naar mand haffuer det i *Glasset* / oc lader icke bekomme lufft. Huorsfore *Aristoteles* haffuer rætteligen *statueret*, At subtile Vinde / oc *Spiritus* vnder Jorden findis / som forarsage saadanne *Jordstuel*. Huorsfore oc *Englens* *Ebre. 2. kal* des *Vander*.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	8

SOURCE

N. Helvaderus.

Det bevistis oesaa i Forsarenhed / paa Bøffe Pulver / huad for en veldig oc sterck Maect det haffuer / naar det røris oc bevegis met Jiden. At ieg intet taler om de Vinde / som ere indelucte i Menniskens Larme / Massue oc Lemmer / huor haardelige de krenge paa / dermed de finde Lufft / oc komme vd igien / eller oc giffue Hoffuet vø oc verck / *Colicam passionem &c.* oc huad de for gruelig Jordstuel in *Microcosmo* kunde bringe tilveie / oc huorledis de roms fere i Bugen / sørend de bekomme Lufften / oc ladis vd igien / *Item epilepsiam pbrenitidem &c.*

Her maatte nu nogen atspørge / huorledis saadanne Damp oc *Spiritus* kunde komme i Jorden / oc naar de ville vd igien / kunde rifte oc skudde Jorden / at hun giffuer saadan forførdelig Lyd fra sig / ja oc kand bryde Jorden iønder / at Steder oc Byer heraff fald de i grund.

Her skal mand *considerere* oc betencke for det første / *Corporum caelestium*, oc Stiernarnis operation oc beveggen / som aff deris vnderstedelig *habitu* giffue Aarsag til saadanne Vinde / Storm oc blestige Lufft / som de met deris *Radius* indsticke i Jorden: Thi de Himmelske Luuf oc Stierner haffue deris effecter oc gemeenst ab *cum inferioribus corporibus*, som mand haffuer at see oc kiende paa Metallen / huilcken foruden Solens Hise oc Operation ick meget kunde forrette. Her til kommer oesaa den Planets Saturni krafft / huilcken haffuer i forgangne Aar brugt sin maect / operation oc forrettelse. Thi *Astronomi* kalde *scientiam terra motus esse ex Saturno*, som er kold oc tør i effecterne. Men naar de formiddeist andre inds fald met hede bliffuer bifenget / kunde de gipre oc bringe til veye saadant.

D i j

saadant. Her til kommer oesaa Lufftens *Constitution*, huorledis den er sticket. Paa Sommeren er hede oc brønde / som saadan subtile Damp indriffue i Jorden / Paa Efferhøsten kommer Regen met Døst / som tører effter met maect. Paa Winteren kommer Frost oc Kulde / som beslutter Jorden / saa at disse *Spiritus* oc Damppe vide at vride oc vende / huorledis de skulle komme herud igien. Disse ere *Physici* deris mening om Jordstuel / huorfor de vnder tiden stee vdi fremmede hede Lande / dog ick haff off / der Solen skinner ick saa hed oc varm / pleyer saadanne Jordstuel at stee / som sagt er.

Men disse ere Guds den Allmeectigstis Middell oc veldige Haand / huor met hand advarer oss om Straffen oc Undergang / som meesølger for Synden skyld / huor met hand i saa maade stercker oc exalterer Creaturene / saa at de kunde met all Røette neffnis oc kaldis Guds Gierninger oc Bredens Tegn.

Species eller Art til *Terra motus* at forstaa / ere tuende haande / nemblig / *Tremor & Pulsus*, *Tremor* det er Risten oc Bessuen / som stee *ad latitudinem Terra*, aff Jordens Brede / til den venstre oc høpre Haand / ligesom en Bugge der røris til begge sider / vdi it stet oc stade Land: Men *Pulsus* stee *ad longitudinem Terra*, oc er ligesaadan / som en *Pulsus* der slaer Menniskens Aare / oc stee paa høpre steder / huor mange Bierge findes / som springe op oc neder i saadanne fald oc sticketser.

Men det skulle wi vide / at effter Jordstuel følger meentligen en gruelig Guds Straff / som er Krig / Pestilens / oc dyr Tid.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	9

SOURCE

N. Helvaderus.

Endog wi kunde saadane vnder tiden vndvige oc vndløbe / oc begiffue oss imidlertid paa andre steder / Men Jordstiel kunde wi icke vndløbe: Thi den kommer oss for hastig paa / oc bliffuer ingen redning til bæste.

Derfor skulle wi icke tencke eller meene / at Jordstiel er saaringe en ting / som oss lidet eller intet vedkommer / Efftersom den haffuer ogsaa sin naturlige Aarsag. Men det skulle wi vide at Guds Krafft / Maect oc veldige Haand er der haff / oc slaer paa

Jorden

Jorden saa strengeligt oc skop / at den sig beveger / rister / beffuer oc reffner / ligesom oc Simson Judic. 14. ved Guds Almaect b. eff saa meectig oc kraftig / at hand kunde tage en brøllende oc stentende Løve i Kieffuen som icke lidet Læn / oc riffue hannem i syncker. Ja denne sterke oc veldige Gud haffuer oc giffuen David sin sterke Haand / at hand med en Slyngede neder slog den sterke oc meectige Helt Goliath / som scriffuit staar 1. Sam. 17. Thi med vor H. Erre er intet at stemme.

Effterdi da Jordstiel er saadan en gruellig Guds Straff / Lader vor H. Erre oss dermed see / huor snartigen / hastigen oc forferdeligen hand vil fremkomme med den yderste Dag. At saadant skal være oss sked til Advarsel oc Formaning: De vit efftersølge dette Jordstiel 3. besynderlige Plager / som er Krig / Pestilens oc dyr Tid / dersom wi icke omvende oss / oc affstaa fra vort syndige Liff oc Leffnit / oc gjøre alvorlig Pænitenz oc Bod. Gud hielpe oss.

Hvad Pestilens er anlangendis / derom scriffuer Hippocrates at den haffuer sin oprindelse aff en forgiftig / stinckende oc wreene Lufft / huilcken Rennistene drage oc indsnuffue til sig vdi deris Næseboer / Mund oc Aande / at Rennisten veed icke / naar hand kand være besengit / sørend hand haffuer Siugdømmen borte / oc de Pestilensiske Symptomata henge hannem paa Halsen / som komme oc opslige aff Jordens Damp oc stinckende Wreenlighed. Huo dette icke vil tro: hand sofare det i Røgdenhaffn / huor alle Gader oc Stræder ere fulde aff wreene / oc stincker som Rendesenen ved Mynten / som mand pleyer at sige / Saa at neppeligen icke Aar eller to gaa forbi at denne wreene Pestilensiske smitsom Siugdom jo lader sig mercke. Herom scriffuer til Exempel Georgius Agricola, Cardanus, Seneca, Plinius, Stumphius, oc andre flere / at det saaledis findes i sandhed.

Vi finde in Chronica at Anno 1348. paa S. Povels Dag vdi Vinteren / den 25. Januari / er bleffuen icke gruellig Jordstiel ossuer ganstte Lydsk Nation, huor paa fulde saa gruellig oc stor en Pestilens / at hun besynderligen vil storens i Italien hastigen ved

W iij

Døden

Døden borttog tressindstiuffue Tusinde Rennister. Vdi Lybeck halffemsindstiuffue Tusinde Rennister. Gud giffue mand end nu vilde betencke / huor snartigen vor H. Erre kand borttage oc nedertlegge den stinckende Hoffærdighed / oc frænde antagne Klæder dract / huor met mange sig haffue smicket oc vdpukert ossuer deris effne oc gode gamle Landsbrug oc Skick. Thi naar icke hoffærdige Renniste ved Døden affgaar / staar Fanden tilrede / oc annamir alle disse Ny Noder / oc sætter dennem paa icke andet hoffærdigt Bæst / som hand veed at de kand være bæst til maade: Som nye

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	10

SOURCE

N. Helvaderus.

ligen Steed er paa en sted/ der Fanden tog it aff de vide oc side Hals
kræffuer fra en Tøds/ oc sette den om Halsen paa Stads Tyrren
eller Bullen. Thi den hoffærdige oc stolte Fanden/ hæffuer icke
paafundee saadant ny *Monsum*, aff anden Aarsage/ end at vnge
Karle/ desio bequemer kunde gribe Quindsolet paa Bryffet/ als
spørge oc sige: *Wick er schönes Junges Mägdelein/ wi ihun die
Epfel etc.* Ingen bliffuer vrid for Sandhed.

Vdi XI. Graffuer/ bleff jorden 1200. Menniske til Meides
borg/ da alle Kirckegaarde vaare spalte/ særde de deris døde Legeme
vd paa Karrer oc Ruffvogne/ at begraffuis. Her i Danmark
stod mange Bondebøer øde/ huoroffuer endnu mange Markker
findis/ som hæffuer været Ager oc Kreen/ oc nu er øde.

Jeg maa vel bekiende/ at Vngdommen/ *novitatis avida*,
formener at de icke kunde bliffue giffie oc vel forset/ vndtagen de
hæffue antaget nogle lærfærdige rin Noder/ som ere indførdte aff
fremmede Lande/ eller med Tact at sige/ paafundne/ aff it lærfærdi-
gigt Menniske (effier som mand snarliken kiender Julen paa Fies-
rene) disse ere icke paa den rette Ven. Thi det heder som de gamle
hæffue sage: *Dos est matrona pulcherrima, vita pudica.* Eren er
det Feireste Træ i Skoffuen.

Philonis Hustru bleff vdi it Quinde Forsamling aespurde/
huorfor hun icke vilde bæere Gyldene Smycker/ aff Perler oc E-
delstene? Svarede hun: Dyd oc Ærlighed/ er en ærlig Mandis
Hustruis Smycke nock/ som *Antonius in Meliss. par. 2. Serm. 33.*
forinelder. Anti-

Antisthenes bleff aff en vng Karl adspurde/ huorledis hand
skulle angaa sit Gifftermaal/ huilken hand saaledis svarede: *Beis-
ter du til den som er meget riger/ pydet oc stien: staar du i Fartlig-
hed/ at du beholder hende icke allene/ Raro custoditur quod multis
placet.* Tager du en stem vdyd/ hæffuer du/ saavel som andre/ in-
gen lyst der til/ Raadde hannem saaledis der med/ at hand skulle ta-
ge mit paa Bænken/ etc. Skønhed forgaar/ men Ære oc Dyd
bliffuer varig oc bestandig. *Aulus Gellius lib. 5.*

In medio uxores, & pisces sunt meliores.

Lycurgus bleff aispurde en gang/ huorfor hand hæffde seroff-
net oc sæt i Loven/ at Pigerne skulle ingen Medgiffie eller Bruds-
skat hæffue? Hæffuer hand svaret: Dette hæffuer ieg derfor giort/
at ærlige/ fattige Jomfruer/ Piger oc Møer/ som viste deris Giers-
ning/ maatte asfaa komme til it stycke Brød. Thi en ærlig Mandis
Person/ bør icke at see effier Rigdom/ Men effier Tact/ Dyd oc
Ærlighed/ som *Plutarchus in Lacon.* scriffuer oc *Fulg. lib. 2. cap. 1.*
Men nu ere Verdens Børn megit anderledis til sinde.

En fattige Spartaniske Jomfru bleff aispurde/ huad hun
vilde sære hendis Brudgom til Morgengaffue oc Medgiffie? Svarede
hun: Hendis Jomfrudom/ Ærlighed/ Fromhed/ Kyskhed/
oc icke trofast Herte/ Thi det er min største oc bedste Rigdom. Huor-
om *Plutarchus* scriffuer.

Chilon Lacedemonius hæffuer plehete at sige: Mand skal tage
heller en Fattig oc Ærlig/ end en hoffærdig/ rig/ mectig oc prectig
Madam/ Dermed hand icke tager sig en Herre oc Husbond/ i det
sted/ som hand forincener at tage sig en Hustru/ Men vil offuer
hannem biude/ befale oc regiere/ saa hand maa være hendis Dreng
oc Stumpestæff. *Laert. lib. 1. cap. 4.*

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	11

SOURCE

N. Helvaderus.

Der *Olympius* hørde at en yng Karl haffde taget sig en megit
 skøn/deilig oc lystig Hustru / som haffde dog ingen got Ryete paa
 sig. Sagde hand: Denne unge Karl haffuer icke været ræt vijs/
 at hand haffuer taget sig en Hustru mee Duen / oc icke mee Dier.
Ferma cernitur oculis, fama auribus deprehenditur. Men nu giff

tes her mange/icke mee seer oc høren / Pass: aldrig derpaa huad hun
 ser i Skildet / maade icke komme til Guds / Ere oc Rigdom ved
 hende / som *Erasmus in Apoph. 6.* forgiffuer. Disse paare Hedning
 ger / som viste intet aff Guds hellige Bud oc Besaining / *Heu
 prisca Fides!*

Men at ieg kommer til Texten igien / haffuer saadan Damp
 vdi Italien anrettet / saadan Pestilenshiste / huzige Siugdum / som
 haffuer lagt mange paa Baaren. Som vi oc haffue nyssigen *ex
 relationibus historicis* beretning / at ved Neapolis saadan Damp
 haffuer opveket merckelig Stanck oc Siugdum.

Det er ogsaa meget vnderlige at høre / huoriedis icke Huli Jor
 den ved *Buzolo* er bleffuet funden som mand kaldet *canum antrum*,
 Huoraff staar saa stor en Stanck / at dersom noget Creatur kom
 mer det noget nær forbi / strax maa det nedstrye oc dø / vndtagne
 Hundene / oc det saa naar mand strax kaster dennem i en *Sø* eller
Lacum, som ligger der icke langt fra / kunde bliffue *rescueret*, oc
 komme til Liffue igien / huilcket ellers intet Creatur oc Dyr maa
 vederfaris. Huorfor Hullert Jorden / som giffuer denne Stanck
 fra sig / haffuer bekommet Raffnet / at det kaldet *canum antrum*.

Dyr Tid vil oc visseligen følge effter Jordstiel / Thi Jorden
 bliffuer derved vructsommelig / at den icke land bære god Fruct /
 Men naar Jorden haffuer sin rette bequemmelighed til sin grøde /
 bliffuer den disbedre bequem oc fructsommelig / *quale nutrimentum,
 tale nutritum*. Dog vi ville haabe til det beste. Den Romfke
 Histori Scriffuer *Titus Livius*, forteller en forfærdelig Historie oc
 Exempel / som er med Anno 305. effterat den Stadt Rom bleff
 opbyggt / da haffuer der været et stort Jordstiel / huor paa fulde saas
 dan Hunger oc dyr Tid / at mange Mennsker løbe til oc sprunge
 vdi det Vand oc Fiod *Tiber*, oc drucknede sig self / der de dog til
 forne haffde forsøgt at angribe oc forslinge huer andre / som Hunde.

Huad Krigen belanger sig / er bleffuen et meenligt Ordspock /
 at mand aff Forsarenhed haffuer sagt: Naar Jorden rører oc bes
 veget sig / da beveget oc rører ogsaa Menniskens Natur oc Gemste
 ter sig /

ter sig / oc bekomme et andet Sind. Thi Lufften mee de Jordfke
 Aander forandre sig ogsaa / Thi de *Temperamenta tempereris* ogsaa
 mee Lufften samme tid / som *Seneca*, *Plinius*, *Peucerus* derom for
 melde. Lader oss ansee det Aar 1590, da vaar et stort Jordstiel i
Beyren / *Österrige* oc *Meissen* / huor paa den Krig i *Ungeren* mee
Tyrckens Indfald / merckelig bleff formeeret.

Saa ere nu disse / de fornemste Plager som pleyer at følge
 paa Jordstiel / huilcket Gud alleniste naadelig vil oc land affvende /
 naar hand finder oss bodfærdig vdi voris Embede oc Rald / Liff oc
 Liffnit. Thi hand land givret det alsammen got / naar hand bliff
 uer ombedet oc paakaldet / oc hand besfinder / at Menniskens rætte oc
 bedre deris syndige Liff oc Liffnit.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	12

SOURCE

N. Helvaderus.

Vi skulle icke formene/at naar wi huer Dag/aff ic hystleste
Pharisaiske Stin/ søge Kircken/ oc holde Bededage/ at wi dermed
haffue/ *tangam ex opere operato*, fillet Guds Bredde/ oc bekommet
Affløhning oc Syndernes Forladelse/ saa at hand bør at være met
off derfor tilfreds/ Alligevel at wi fare frem i Synden. Det er vel
høpligen at bemme/ at hoff off i den eneste By Risbenhoffn/
steer aarligen flere end to tusinde Prædicke/ Men huad land
det gaffne/ naar ingen Bod oc Bedring er forhaande? Wi læse/
at Noe vdi den første Verden prædicke i hundrede Aar/ men
Folcket bleff flere oc værre/ Thi Menniskene vilde icke lade dem
straffe aff Guds Aand/ Genes. 6. Gud giffue at det maatte icke
endnu saa være.

Felix quem faciunt aliena pericula cautum:

Alterius damno qui sapit, ille sapit.

Gud haffuer aldels ingen Skyld vdi voris Jorderffuelse/ Bdes
leggelse oc Vndergang. Derfor lader hand off sit hellige oc salige
Ord/ saa rigeligen prædicke oc fremdrage met de hellige Sacra-
menter/ nyde oc beholde i deris rætte brug. Derfor gjør hand end-
nu dagligen Tegn/ offuer Tegn/ Vunder offuer Vunder/ paa
Himmelen/ Solen/ Maanen/ Stiernæ oc Planeter/ etc. vdi Luft-
ten/ Paa Jorden/ Træerne/ vdi Vandet oc alle vegne, Thi hand
vil

O Her Jesu

Vin Vindit liden Gud

vdi at paa den yderste Dag ingen Skal kunde vndskyldes sig/ at hand
icke nock sommelingen er bleffuen advaret oc paa mindet/ at hand jo
vel kunde vndskyde Guds Bredde/ oc den tilkommendis Blycke/
dersom hand selffuer icke haffde det forspildet. Gud hielp off/ at
wi maa bliffue salige.

Vdi dette nærværendis Aar 1632. efter Guds Byrd/ mel-
ken den 29. Februarij oc første Dag Martij/ som vaar mellem en
Onsdag oc Torsdag/ ved Midnats tide/ er icke hastigt/ vforseendis
oc forfærdelige Jordskiel bleffuen seet/ hørt oc fornummet/ saa at
Jorden haffuer ristet oc skelffuet/ oc giffuen icke Liud/ Rusten oc
Tummel fra sig/ saa at mange oppvognede aff søffne/ oc formeente
icke anderledis/ end at Dommegdag vaar forhaanden/ oc at nu den
Rætfærdige Dommæ/ offuer Lessuendis oc Døde/ met det aller-
færdigste Liudet oc Tordenslag vilde komme fra Opgangen/ at rætte
oc dømme offuer Lessuendes oc Døde. Endog at Spottterne ac-
te det lidet oc ringe.

Huad ville wi dømme oc sige herom/ Jorden fand oc vil icke
lenger bære/ søde/ klæde oc nære/ det vanartige/ hoffærdige/ wtuet-
ige/ wtacknemmelige/ motvillige/ panckteriske oc horacige Gesin-
de oc Selstæb/ som hun dagligen haffuer at søde/ klæde oc nære.
Derfore rister/ beffrer oc skelffuet hun oc skudder sig/ ligesom en
Hest/ der haffuer en forbiuret Galind/ oc motvillig Kompan at bæ-
re/ som gjør hannem den allerfærdigste Offuerlast/ met Tummelen/
oc uskellige Krumspring/ Item hugger hannem met Sporene
mange blodige Vunder oc Saar/ etc. Saa hand vilde gierne/ om
det muelige kunde være/ kaste hannem aff Sadelen oc være han-
nem quit.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	13

SOURCE

N. Helvaderus.

Ville wi herom ydermere randsags effter Fornufften / vdi voris Astronomia oc Himmelske Seicrnekunst? Da bysantis der forgiffuige Pessilensiske Scorpions Tegn vdi Opgangen / samme tid / det Jordstuellet steede / mee Waanen i den 16. Grad / oc Saturno i den 28. Grad Scorpij / oc vaar Saturnus Retrogradus, Ræe offuer voris Hossuet oc Zenit, vandrede Epwens Tegn / oc **Mars**

Mars forhoue sig samme tid vdi den 8. Grad Leonis, Malum omes. I det 7. Hus / lod Tiurens Tegn sig samme tid finde. De videre henuxder / stod den gode Jupiter / vdi Hospitalet oc Siugd om mens Hus hoss den stødende Buec eller Bederen / Grad 22. V.

Solen vaar vnder Jorden til Midnat stille i den 21. Grad aff Fiskens Tegn. Oc Mercurius icke langt derfra i den 23. Grad aff Vandmanden. Huad skulle wi herom dømme? *Mors in olla.* Wi haaffue hoss off vdi nogle hundrede Aar / (der mand veed aff at sig) icke haaffte saadan Hurlumhey / vndtagen forgangen Anno 1609. den 29. Novembriis Kloeken ved 7. stet / paa S. Andree Dag ad Affen / bleff høre i atskillige steder vdi Skaane / giennem Givdingsherret / oc langs op igiennem Villands herret / oc Blegnis de / mesten allesteds icke stort Skrald forendis frem / lige som en beslagen Voyn / saa at nogle steds Sengen i Husene rystedis ved. Huad saadant paa de Tider haaffde at betegne / staar endnu til mins de hoss off.

Men huad dette sidste Jordstuel er anlangendis / vaare vel noaet vijtsøfftig at scriffue om / *Licet de futuris contingentibus non est determinata veritas.* De gaar desamme icke aff foruden besyns derlig forandring. Eader off ansee det Aar / naar mand scriffuer 1637. paa huilcke vil stee tuende forfærdelige Formørckelser i Solen. Den første vil være den 16. Januarii / i den 6. Grad aff Fiskens Tegn / paa huilcken tid Solen fast aldelis mister hendis Skin / oc bliffuer formørcket.

Den anden vil være den 11. Julij ved 7. paa Affenen. Paa huilcken tid Solen vil see gantske ynckeligen oc bedrøffueligen vd. Saadant vil stee i den 28. Grad aff Krabbens Tegn / oc bliffuer Solen samme tid formørcket offuer alt hendis Corpus. Saa at vdi it Aar tuende gruelige oc store Formørckelser ville stee / hvis Effeter oc Operation henstrecter sig til off. Gud hielpe off / oc vær. off naadig. Er oc formoden / at der tør endoe vel lade sig til siune en Comee paa Effterhøsten i samme Aar / etc. huorpaa vil søge stor forandring i alle Stater, til mand scriffuer 1640. ja endoe vel 1643.

E ij **Huors**

Huorpaa de / som paa de Tider lessux? bekomme nock sammeliget at scriffue oc tale om. Jeg tør icke iade Pennen videre løbe. Vnde Tidender spørges alle tid tiligen nock.

Tu nisi sis victor, noli cantare triumphum.

Gud naadeligen spare oc bevare vor Christlige gode oc fromme Konge / med alle retsindige Offrighed oc Menighed / at de maa lessue tilsammen i en samdrectig Kierlighed oc Enighed / oc bevare off so fra indvoertis Krig oc Feide / for sin kiere Søns Jesu Christi hellige Naaffns Skjold / Amen.

Dette Jordstuel er sandeligen icke forgefuis steed paa Midnats tide / der Folket messe parten soffuede / oc reddis for ingen vnslycke / Gud ville hermee vden tuil paaminde off / det hand tilforne

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	14

SOURCE

N. Helvaderus.

haffuer sage om de kloge oc daarlige Jomfruer / Matth. 25. der hand siger :

Da Skal (nemblig paa den yderste Dag) Himmeriges Rige lynes ved ti Jomfruer / som toge deris Lamper / oc ginge ud mod Brudgommen. Fem aff dem vaare daarlige / oc fem vaare kloge / De Daarlige toge deris Lamper / oc toge icke Olie med sig. Men de Kloge toge Olie i deris Kar med deris Lamper. Der Brudgommen nu tøffuede / da søffnede de alle oc søffue.

Om Midnat bleff it Skrig / See Brudgommen kommer / gaar ud mod hannem. Da stode disse Jomfruer alle op / oc prydede deris Lamper. Da sagde de Daarlige til de Kloge / Giffuer oss aff eders Olie / Thi voris Lamper vdslyctes. Da suarede de Kloge / oc sagde : Jck saa / paa det oss oc eder Skal icke fattis / Gaar bort til Krammerne oc kjøber siff til eder. De der de ginge bort at kjøbe / Da kom Brudgommen / oc de som vaare rede / ginge hen ind med hannem til Bryllup / oc Døren bleff tilluct / Paa det sidste kommer oc de andre Jomfruer / oc sagde / HERRER / HERRER / Lad op for oss. Hand suarede / oc sagde : Sandelig siger ieg eder / Jeg kiender eder icke.

Daager

Daager derfor? Thi i vide huer den Dag eller stund / paa hullcken Menniskens Son Skal komme.

De hand advarer / oc siger ind ydermere / Lucæ i det 2. Cap. Vocter eder / at eders Hierter icke besuæris med Graadhæri oc Druckenstæff / oc med Sorrig for Næring / De denne Dag Skal komme hastelige offuer eder / Thi hand Skal komme som en Snare offuer alle dem som boe paa Jorden. Saa varer nu altid vogne / oc beder / at i kunde være vordige til at vnd fly alt dette som stee Skal / oc staa for Menniskens Son.

Endeligen oc til en Beslutning ville vi icke forglemme / Men oc erindre oss disse troffelige

Christi Ord / Matth. 25.

Mær Menniskens Son (Jesus Christus paa den yderste Dag) kommer i sin Herlighed / oc alle hellige Engle med hannem / da Skal hand sidde paa sin Herligheds Stoel / oc alle Joick skulle forsamles for hannem / oc hand Skal stille dem fra huer andre / lige som en Hyrde stiller Saar oc Bieder / De hand Skal sticke Jaaren / haff sin høyre Haand / oc Biederne haff den venstre Haand / saa Skal da Kongen sige til dem haff hans høyre Haand / Kommer hid i mine Faders Velsignede / ar ffuer det Rige som eder er bered aff Verdens Begyndelse. Thi ieg hungrede / oc i gaffue mig Mad / Jeg tørstede / oc i gaffue mig drucke / Jeg vaare fremmet / oc i laante mig Hus / Jeg vaare nøgen / oc i klædde mig / Jeg vaare siug / oc i besøgte mig / Jeg vaare i Fængsel / oc i komme til mig.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	15

SOURCE

N. Helvaderus.

Da skulle de Kærfærdige suare hannem/ oc sige/ **HERRE/**
 Naar saa wi dig hungrig/ oc gaffue dig Mad? Eller tørstig/ oc
 gaffue dig dricke? Naar haffue wi seet dig fremmet/ oc laant dig
 Hus?

Hus? Eller nøgen/ oc haffue klæd dig? Naar haffue wi seet dig
 slug eller fangen/ oc ere komne til dig? De Kongen skal suare/ oc
 sige til dem/ Sandelige siger ieg eder/ huad som i haffue giort en
 aff disse mine mindste Brødre/ det haffuer i giort mig.

Da skal hand oc sige til dem haff den venstre Haand/ Gaar
 bort fra mig i Forbandede/ i den euige Tid/ som er bered Dieffuelen
 oc hans Engle/ Jeg vaar hungrig/ oc i gaffue mig icke Mad/ Jeg
 vaar tørstig/ oc i gaffue mig icke Dricke/ Jeg vaar fremmet/ oc i
 laante mig icke herberge/ Jeg vaar nøgen/ oc i klædde mig icke/
 Jeg vaar slug oc fangen/ oc i besøgte mig icke.

Da skulle de ogsaa suare hannem/ oc sige: **HERRE/** Naar
 haffue wi seet dig hungrig/ eller tørstig/ eller fremmet/ eller nøgen/
 eller slug/ eller fangen/ oc haffue icke tiend dig? Da skal hand suare
 dem/ oc sige: Sandelig siger ieg eder/ huad som i icke haffue giort
 en aff disse Mindste/ det haffue i oc icke giort mig. Oc de skulle gaa
 i den euige Pine/ Men de Kærfærdige i det euige Liff.

Forløse vil Gud da sine/
 Fra Sorrig/ Angist oc Nød/
 Fra Dieffuelen oc alffens Pine/
 Fra Klafferens Spott oc Spæ/
 Fra Gremmelse/ Suck oc Klage/
 Fra Kranckhed oc Hiertens quide/
 Fra Nodgang/ Dæ oc Plage/
 Fra all deris onde Tide,
 Oc vil en Hiemfær bliffue/
 I Krafft oc Herlighed/
 Som aldrig nogen Jordiske Konge/
 Sin Brud haffuer beteed.

Dette haffuer ieg saa kortelig ville skriffue / om dette Jords
 Skiel/ dermed got Folk maa haffue nozen viffe Grund oc Berets
 ning/ huad de herom kand tro eller icke tro. Effter som mand spar
 gerer nu saa mange Apiser / baade om de tre etc. som stode op aff
 Dødel

Døde/ oc gierde Jertegen oc vnderlige Bierninger hos Papistens
 ne (om mand skal tro Drømme) Som om den formeente Løve
 aff Norden / som ingen Fundament haffuer i Guds Ord/ eller
 sandferdige Documenter.

*S. Anshelmus Anglie Episcopus, de Extremo
 Iudicio sic fatur.*

Na den yderste Dommeday / da skal en Synder finde
 staaendis ved sin høyre Haand / sine Synder oc Offuers
 Irædelser/ som skal giffue klage paa hannem/ For det andet
 skal hand finde haff sin venstre Side/ wtallige mange grumme oc
 forfærdelige Hellsuedis Dieffle/ Vnder sig seer hand Hellsuedis

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	29 Feb	Sjaelland	1632/2/29	16

SOURCE

N. Helvaderus.

Eue / oc den Pus / som hannem / oc alle Wydelige ere bered / at
 pinis oc plagis tileuig tid / Offuer sig seer hand i Skyerne en streng
 oc retvis Doimere: Langt borte seer hand Verden / som hand hoff-
 de tiene i steleffuende Liffue / staa vdi liuse Eue / Inden i sig vdi sit
 Bryst / brender hans Consciens / som da retteligen er opbagnit / oc
 bærer vidnisbyrd om hans Gierninger / O Wee / O Wee / O
 Jammer / Ah oc Wee / du arme elendige Synder / Huort wilt du
 vige / huore skal du hen / naar du staaer i saadan maade / Aff Vens-
 ner oc alle Verden forlat / Du kanst da ingensteds stuele dig /
 oc at bliffue til stede / kand du aldrig taale / O Euig /
 Euig / Euig / Huor lenge varer det.

FINIS.

In fine videbitur cuius bonum

V. Simonsen.
 J. Brakes,
 Lernetsbeskrivelse
 med Brudstykker ar
 hans egenhandige
 Dagbøger fra
 1625-1656,
 5.62.

Ved Midnats tide er it hastigt, wforseendis
 oc forfærdeligt Jordskiel bleffuen seet,
 hørt oc fornummet, saa at Jorden haffuer
 ristet oc skelffuet, oc giffuen it Liud,
 Rusken oc Tummel fra sig, saa at mange
 opvognede aff søffue.¹⁹⁾

Var itt snartt Jordscheel i Sielland,
 i Kiøbinghaffven, Roschild och
 mesten offuer alt; streche sig och
 till mange Steder i Schaane.²⁰⁾

Slange.

Slange. Kong Chr. IV's Hist. S. 747. Ellers gjorde det ikke anden
 mærkelig Skade, end at en Mængde Træer vdi Skovene her og
 der, men besynderlig i Wordingborg-Amt, blefve omkastede, hvilket

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1632	19 Sept 29 Sept	Bergen	1632/9/19	1

SOURCE

Keilhau.

1632.

19 Septbr. (~~29~~ Septbr. n. St.), i Bergen, paa en Onsdag, da der blev holdt Catechismi Prædiken i Domkirken, indtraf et saa hæftigt Jordkjælv, at "den gandske Kiroke rystede og skalkff, oc Menniskene opløftedis af deris Stæd, som de sode. Præsten holt op at prædike oc begynte at bede: Saa-dant skeede ofver al Byen oc udenfore." (Edwardsen, l. c.).

Perrey.

1632. 19 septembre (29 septembre, n. st.), à Bergen, pendant la prédication du catéchisme. L'église trembla, et les assistants se sentirent soulevés en l'air: la même secousse se fit sentir dans toute la ville et aux environs (*Hist. de Bergen, déjà citée, K.*)

Kolderup.

1632.

29 september i Bergen og omegn. R. (KEILH.).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1634	11 Oct	Aerø	1634/10/11	1

SOURCE

Johnstrup.

Storm og Jordskjælv paa Aerø.

Hubertz.
Beskrivelse
over Aerø
S. 12

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1635		Trondheim	1635	1

SOURCE

Norske Rigs
Registraten
1635-1640
vii.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Bønderne udi Thron-
dhjems Len, som Formue havde og det beleiligen afsted kunde
komme, en lidelig Tømmerskat at paalægge til Throndhjems
Byes Forbedring mod den Skade, den af Jordskjælv og
Bjerges Udfald lidt haver. Koldinghuus 20 Februar 1635.
T. VI. 52.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1645	sexagesima	Moskøe	1645	1

SOURCE

Rontoppidan
Description
of the
Maelstrom.

The Maelstrom raged with such noise and impetuosity that on the island of Moskøe the very stones of the houses fell to the ground.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1646		Denmark	1646	1

SOURCE

Perrey.

1646. Une secousse en Danemark (*Dresdner Gelehrte Anzeigen*, 1756, n° 8).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1647	16 Nov	Bornholm	1647/11/16	1

SOURCE

Schouw.

1647. Noobr. 16 paa Bornholm. Thura l. c. Pag. 233.

Johnstrup.

Et staerkt Jordskjaelv paa Bornholm, tilligemed
eb meget heftig Storm.

Thurah. Besk.
over Bornholm,
S. 233.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1648	14 Feb	Baltic Sea	1648/2/14	1

SOURCE

Chronik
p. 298

1648, am 14. Februar. Orkan auf den teutschen Küsten des Teutschen und Baltischen Meeres, dessen Wirkungen hie und da, z. B. um Stettin, auf selbst das Mauerwerk von Thürmen und festen Gebäuden so heftig und zerstörend waren, daß man glaubte, es sey zugleich ein Erdbeben erfolgt⁶⁾.

6) Bertrand S. 60.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1648	7 Oct	Trollhättan	1648/10/7	1

SOURCE

Kjellén.

1648.

[2]. *Den 7 oktober; Intagan nedanför Trollhättan.*

Enligt relation af kyrkoherden A. LAURENTII i Tunhem, dat. 15 okt. 1648 och meddelad i ÖDMANS Bohusläns beskrifn. 1746 (ss. 171 ff.) har ofvannämnda dag kl. 2 e. m. skett ett stort »jordfall», hvarigenom »några hundra samnar åker och ång till 27 alnar djupa vid Göta elf kastades från norska sidan öfver till den svenska (såsom ett förebud att landet strax därefter skulle blifva svenskt; ÖDMAN s. 170); vattnet uppdämades, hus och bodar vid lastageplatser borttogas sedan af floden i ett nytt lopp och öfver 85 människor omkommo. Vid händelsen utvecklades en stark svafvellukt, och ögonvitnen berättade sig hafva sett »en eld komma af himmelen, såsom en stor mast, i det samma hörde de två skott såsom af stora stycken, och detta hafver sig i ett ögnablick händt.»

Tvenne berättelser hos HJÄRNE (ss. 168 f., 416) intyga händelsen. Den förra omnämner, att i »det moment som fallet skedde blef ett stort mörker och såsom en stor eldstod brann af i svarta skyar. Därjämte meddelas, att den väl 15 samnar höga strandvallan förut var af floden undergräfd, tills »det må vara händt» att en jordbäfning nu påskyndat katastrofen.

Säkerligen behöfves icke detta antagande, då hela företeelsen torde kunna förklaras som ett vanligt jordras vid flodstränder. HJÄRNE upptager den också som »jordfall», icke som jordbäfning. De enda beledsagande fenomen, som möjligen skulle kunna indiciera ett jordskalf som primär motor, skulle vara de annmärkte knallarne och eldskenet. Fallet upptages här hufvudsakligen på grund af de jämförelser det erbjuder med uppgifna jordskalf, ss nedan särskildt vid nr 15 och 60.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1649	4 March	Bergen	1649/3/4	1
Keilhau.		<p style="text-align: center;">1649.</p> <p>4 Mars (14 Marte n. St.) skede atter et "stort Jord- skjælv" i Bergen, om Natten mellem Kl. 12 og 1 (l. c. *).</p> <p>*) Af det samme Skrift fortjener ogsaa følgende Antegnelse at opbevares: "1625, i Septbr., regnede i Bergen og paa Landet Jord og Aske; hvad som kom paa Læsved, fik en mørk Farve, og vilde ikke aftøes."</p>		
Perrey.		<p>1649. 14 mars (n. st.), entre minuit et une heure du matin, à Bergen, fort tremblement (<i>H. de Bergen</i>, déjà citée, K.)</p>		
Kolderup.		<p style="text-align: center;">1649.</p> <p>14 mars, mellem kl. 12 og 1 nat, i Bergen. (Keilhau.)</p>		

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1657	24 April 4 May?	S. Norway	1657/4/24	1

SOURCE

Keilhau.

Perrey.

1657.

24 April (4 Mai n. St.). Stærkt Jordakjælv i det sønden-fjeldske Norge. Mikkel Pedersøn Escholt, daværende Præst til Ager ved Christiania, har herom udgivet et særøget Skrift med Titel Geologia Norvegica, som dog kun i Fortalen korteligen beskriver selve Jordskjælvet**). Dette merkedes ved Christiania Kl. tre Qvarteer til 12 om Middagen.

***) Denne sjeldne Bogs fuldstændige Titel er: Geologia norvegica. Det er: En kort Underviisning, om det vilibegrebne

Det strakte sig fra Østerdalen gjennem Soløer, Hedemarken, Toten, Valdery, Ringerige; øvre og nedre Romerige, samt ned igjennem hele Landet til Bohus, saa at det i Nord og Syd ytrede sig paa en Længde af over 40 Mile. I Øst og Vest fornam man det næsten ligesaa langt, nemlig fra de svenske Grændseproviunder lige til Lindesnæs, og endda kan det vel have havt en endnu større Udatrækning baade i Længden og Bredden, men sikre Efterretninger fra fjernere Egne vare ikke indløbne, siger Escholt. Først hørtes Bulder og en dundrende Lyd lig Torden, derpaa fornam man, at Husene rystede, og at Möbler "ligesom dansede og skelfuede." "Oc haffuer samme Jordskelfv været saa stærk og kraftig, at det haffuer end oc rystet Øerne i Haffuet, oc Holmene i ferske Søer, oc paa Vandet giffuet dem en stor Forskreckelse, som haffuer faret derpaa; Formedelst den store Concussion oc skelfuen, som de haffue, besynderlig her, seet baade paa hine store Hollandske oc Engelske Skibe, saa oc paa andre Jagter, oc smaa Baade." Dog gjorde det ingen merkelig Skade, hverken paa Hus eller andre Bygninger.

Jordskelfv som her udi Norge, skeede mesten ofuer alt, Sydenfjelds, den 24 Aprilis udi nærværende Aar, 1657. Sampt Physiske, Historiske og Theologiske fundament oc grundelig Beretning, om Jordskelffs Aarsager oc Betydninger. Forfattet ved Michel Pedersøn Escholt Aggersk. T. Prentet i Christiania hos Mickel Tomesøn, Aar 1657.

1657. 24 avril (4 mai, n. st.), dans la Norvège australe, fort tremblement de terre à Christiania, à onze heures quarante-cinq minutes du matin. D'Østerdal, il s'étendit vers Soløe, Hedemark, Tot, Valdery, Ringerige et jusqu'à Bohus, sur une longueur de 40 milles norvégiens ' du sud au nord. Dans la direction est et ouest, il s'étendit de la frontière suédoise au cap Lindesnæs ; il est possible même qu'on l'ait ressenti au delà de ces limites.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1657	24 April 4 May?	S. Norway	1657/4/24	2
<p>On entendit d'abord un grand bruit, pareil au tonnerre ; après quoi on vit les maisons trembler et les meubles danser : puis, le 25 avril, entre trois et quatre heures du matin, autre tremblement plus faible que celui de la veille. Vingt-quatre jours après, il survint un tourbillon de vent extrêmement fort à Christiania (<i>Geologia Norvegica</i> de Michel Pedersön Escholt, K.).</p> <p>On lit dans les <i>Transact. philoz.</i>, édit. de 1745, t. II, p. 210, que le premier s'étendit à 160 milles (anglais?). Le second n'est pas mentionné.</p> <p>Von Hoff indique des tremblements de terre en Norvège pour le mois de février de cette année (<i>Hist. des changements.....</i>, t. II, p. 382, K.).</p> <p>—La même année (sans date de mois), phénomène semblable dans le sud de l'Islande (R.).</p> <p>¹ Le mille norvégien vaut 11 298, et le mille suédois, 10 698 mètres.</p> <p style="text-align: center;">1657.</p> <p>4. <i>Den 23 april</i>; i Bohuslän m. m.</p> <p>Enligt en gammal berättelse af presten ESCHÖLT, meddelad hos KEILHAU (ss. 85 f.) ägde ett starkt jordskalf rum i Söndenfjeldske Norge, från Österdalen ned igenom hela landet till Bohus, så att det i N och S yttrade sig på en längd af öfver 10 mil; i O och V förnam man det nästan lika långt, nämligen från de svenska gränsprovinserna till Lindesnäs.</p> <p>»Först hördes buller och ett dundrande som åskan, därpå förnam man att husen darrade och att möbler liksom dansade och skälfdö. Och har samma jordskalf varit så starkt, att det ruskat i o. m. öarne i hafvet och holmarne i insjöar... Dock skedde ingen märkelig skada, hvarken på hus eller andra byggningar.»</p> <p>Af Sverige tyckes endast Bohuslän, Dal och Värmland varit delaktige af denna skakning, såsom vanligt då härden ligger utanför (nuvarande) gränsen, i Kristianiafjorden eller trakten däromkring.</p> <p>*[5.] 1657, april 23, inemot middag. Bohuslän med Dal och Värmland, sekundärt från Söndenfjeldske Norge. Keilh.</p> <p style="text-align: center;">1657.</p> <p>Februar. (KEILH.).</p> <p>4 mai, kl. 11³/₄ fm., i det Söndenfjeldske Norge. Ogsaa merket i de tilstötande trakter av Bohuslän med Dals- og Vermland. (KEILH.).</p> <p><i>Jordskjælv</i> den 4 mai 1657. Om dette jordskjælv skriver KEILHAU: „Dette merkedes ved Christiania Kl. tre Qvarteer til 12 om Middagen. Det strakte sig fra Østerdalen gjennom Soloer, Hedemarken, Toten, Valdres, Ringerige, øvre og nedre Romerige, samt ned igjennem hele Landet til Bohus, saa at det i Nord og</p>				

SOURCE

Perrey.

Kjellén.

Kolderup.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1657	24 April 4 May?	S. Norway	1657/4/24	3
SOURCE				
Kolderup.	<p>Syd ytrede sig paa en Længde av over 99 Mile. I Øst og Vest fornåm man det næsten ligesaa langt, nemlig fra de svenske Grændse-provindsler lige til Lindesnæs, og endda kan det vel have havt en endnu større Udstrækning baade i Længden og Bredden, men sikte Efterretninger fra fjernere Egne vare ikke indløbne." Disse efterretninger som KEILHAU har hentet fra presten ESCHOLTS bok „Geologica norvegica“ er, som man vil se, for ufuldstændig til, at man paa grundlag av dem kan tegne et kart over jordskjælvets udbredelse.</p>			
Reusch.	<p><i>Søndenfjeldske Norge 4de mai 1657.</i> Presten Eschholt beretter i sin nu saa sjeldne bog „Geologia norvegica. Chr. 1657“ om dette jordskjælv, der strakte sig over Østerdalen, Soler, Hedemarken, Toten, Valdres, Ringerike, Romerike, Bohus. Mod vest iagttoges det til Lindesnes. Maaske har det havt endnu større udstrækning; men derom savnes underretning. I Kristiania kjendtes $\frac{1}{4}$ før 12 om middagen en tordenlignende lyd, derpaa „danzede og skelffuede“ husene. (Keilhan).</p>			
Svedmark.	<p>Earthquake extended over Vermland, Dalsland, Bohuslän, S.E. Norway.</p>			

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1657	24 April 4 May?	S. Norway	1657/4/24	4

SOURCE

— am 21. April. Erdbeben im südlichen Theile von Norwegen 3).

3) M. Pet. Escholt Geologia Norwegica, or Remembrances concerning that etc. Earthquakes etc. through the Southparts of Norway 24. April 1657, englished by Dav. Collins, London 1668. pp. 98. — Die Coll. acad. giebt deh 5. Mai an.

Chronik.

Escholt.
Geologia
Norvegia.

1657/5/5 An earthquake was felt at Aker near Oslo.

Von Hoff
Geschichte
der Verand
t II.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1657	25 April	Christiania	1657/4/25	1
<p>Den 25 April Kl. mellem 3 og 4 om Morgenen følte endnu et andet Jordskjælv, men svagere end det Dagen forud.</p> <p>Anden Pindsedag næstefter, som var 24 Dage efter Jordskjælvets, paakom ved Christiania en Storm eller Hvirvelvind, der varede et Kvartears Tid, og var saa hæftig, at Præsten og Almuen, der just befandt sig i Agers Kirke, ihast maatte begive sig ud, da de befrygtede, at Kirken skulde styrte sammen over dem. Escholt anmerker ogsaa som formeentlig Følge af Jordskjælvets, at Tørke og stor Hede vedvarede nogen Tid efter*).</p> <p>I den af v. Hoff (Geschichte der Veränd. T. II, P. 382), meddeelte Fortegnelse over Jordskjælv og vulkanske Udbrud paa Island o. s. v. heder det betræffende Aaret 1657: "Jordskjælv i de sydlige Dele af Island. I Januar i Neapel, i Febr. i Frankrig og i Norge."</p> <p>*) Uden at hævne nogen Hjemmel anfører Esch. (P. 43), at et stort Jordskjælv fandt Sted i Danmark Aar 1194, hvilket jeg ikke andetsteds finder antegnet.</p>				

SOURCE

Keilhau.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1657	5 May	Kristiania	1657/5/5	1

SOURCE

Kolderup.

5 mai, mellom kl. 3 og 4 fn., i Akor ved Kristiania. L. (KELLER).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1659	21 Sept	Mora	1659/9/21	1

1659.

4. Mora socken, enligt kyrkoboken; se nedan vid n:r 6.

6. 1659, sept. 21, morgonen. Mora. Kj.

SOURCE

Kjellén.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1661	4 Jan	Odense	1661/1/4	1

SOURCE

Johnstrup.

Nordlys og fommeenlig Jordskjælv i Odense.

Bircherods
Dagboger
ved Molbech
S. 65.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1661		Huseby	1661	1

SOURCE

Kjellén.

1661.

[5]. Huseby i Skatelöfs socken S om Växiö.

»Angående jordbävningen, som uttog Husebydammen anno 1661, så skedde den om natten och med sådan häftighet, att allt folket vaknade, och visste jag ej annat än att byggnaden skulle fallit omkull, det många med mig kunna bevitna».

Regementsquarttermästaren P. RUDBECK hos HJÄRNE, s. 160.

Huseby är beläget vid Heligeån, som leder sjön Salens vatten i en kort flod till Åsnen.¹ Denna belägenhet gör det sannolikt, att här endast är fråga om en stark vårflod.

¹ Att uppgiften gäller detta Huseby, förmodas af EHRENHEIM, s. 96, och vinner visshet genom ett på annat ställe af samme RUDBECK återopadt intyg af LAARS TORSSON i Osby, dateradt Huseby, se HJÄRNE, s. 181: Osby ligger strax intill Huseby i Skatelöf.

7. (?) 1661, nattetid. Huseby gård (vid Växiö), lokalt; möjligen endast störtflod. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1662	1 Sept	Mora	1662/9/1	1

SOURCE

Kjellén.

1662.

6. Den 1 september, i Mora socken.

»Vardt med flit af åtskilliga byar om den jordbäfning, som skedde detta år den 1 sept., berättelse inhämtad, och befanns ingen by i församlingen vara, där denna jordbäfning icke hörd var. Alla, som denna berättelse hade, kommo i detta öfverens, att af jorden hördes ett »liompt» och långsamt dunder, likasom när tordön hördes af fjärran orter, men kunde af dem, som voro ute, föga förmärkas, undantagnades att på somliga orter syntes ock jorden sig skaka och bäfva. Men af dem, som inne i husen och helst i stugorna varit hade, vardt enhälligen berättadt ett sådant dunder icke allenast varit hört, utan ock därtill af sådant verkande, att husen sig ristade och glasen i fönstren skakade, hvaraf många förorsakade blefvo sig ut på marken hastigt begifva att tillse, hvad uppå färde vara måtte. Och är det märkandes, att detta dunder hvarken af toråkning (åska) eller af starkt väder förorsakadt var, eftersom på den dagen och helst vid samma tiden, vid pass på andra timmen efter middagen, himmelen var ren, solen sken klar och vädret stilla och lugnt var.

Vid detta tillfälle vardt af kyrkoherden efterfrågadt, om något sådant å denna orten tillföre någon tid förmärkt vore. Och vardt härtill svaradt, att ett lika dunder anno 1659 om St Mattei dag om morgonen, när folket sig till kyrkan begåfvo, på åtskilliga orter hört vore, hafvandes vid husen ett sådant verkande som ofvan för-
mält är.»

Mora kyrkoarkiv, meddeladt i »Öfre Dalarne», s. 150.

8. 1662, sept. 1, kl. 2 e. m. Mora. Kj.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1663		Islande	1663	1

SOURCE

Perrey.

1663. Sur la côte méridionale de l'Islande, près de Kris-
wig, il y a une montagne très-haute, dont le pied
était baigné par un lac profond; les eaux du lac fu-
rent englouties par un tremblement de terre consi-
dérable (*Collect. acad.*, t. VI, p. 570).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1664		Mora	1664	1

SOURCE

Kjellén.

1664.

[7]. »Om hösten efter Mikaelis tid»; i Mora socken. På nyssnämnda ställe finnes äfven en berättelse om några män, som den angifna tiden på natten gått att ljustra dels i Fännesjön nära Östnors by och dels i Venjansjön på socknens andra sida:

»Kringhvarfde dem först ett sken så klart, att skogen och sjön rundt om dem väl såsom om ljusa dagen synas kunde, men elden som de med sig hade vardt utsläckt. Sedan hördes af tre stora stycken och sist af många musköter skjutas samt trummor, trumpet och gigor ljuda, gångandes sådant ljud sjön rundt om vesterut och ändtligen i söder stannande.»

Denna berättelse, som med sin fantastiska färg sticker af mot de nyktra och trovärdiga meddelandena närmast förut, afser sannolikt en sönderspringande meteor (eller klotblix?).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1673	May	Bohuslän	1673/5	1

SOURCE

Kjellén.

1678.

8. Maj månad; Bohuslän. — — en stark jordbävning öfver hela länet.

BRUSWITZ i andra uppl. af HOLMBERGS Bohuslän, I, 221 (efter anteckn. af en prestman STRÖM vid år 1700).

9. 1673, maj. Hela Bohuslän. Kj.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1676		Göteborg	1676	1

SURCE

Kjellén.

1676.

9. Göteborg.

»Anno 1676 skedde en sådan jordbävning uti Göteborg, att hela staden och alla dess vallar och grafvar, ja själva skeppen darrade. Jag stod med öfverstelöjtnant GRIPENVALL på en stenbro, Kämpbron kallad, då kom ett dån, i det samma begynte stenbron att bäfva, så att vi intet vieste huru vi voro däran, kunde intet stå upprätte, utan måste luta och hålla oss vid »läningen». De som voro på vattret sade, att skeppen hade såsom dansat, så att de intet kunde finna sig däruti. När de i husen begynte se efter, funno de att glaset och andra lösa ting till en stor del voro nedfallne och sönderslagne.»

Generallöjtnant O. STUART i HJÄRNES Addenda, s. 405.

10. 1676. Göteborg. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1677	16 May	Liimfjord	1677/5/16	1

SOURCE

Johnstrup.

Bircherods
Dagboger
S. 185.

Ved Liimfjorden i Nørrejylland blev et Jordskiaelv fornummet, der Klokken var mellem 9 og 10 om Aftenen. De kunde og samme Tid over al Vendsyssel mærke og fornemme det. Men alligevel at Husene somme Steder bevaegede sig, saa gjorde det dog ingensteds Skade.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1677		Göteborg	1677	1

SOURCE

Kjellén.

1677.

10. Göteborg.

»Anno 1677 skall vid Göteborg varit och hörts en jordbävning, så att husen ränkade, men ingen jord blef uppkastad.»

Bergsfogden S. WEBER hos HJÄRNE, s. 158.

Såsom vi nedan, vid n:r 17, skola finna, erinrar sig ännu en sagesman, att en jordbävning ägt rum i Göteborg »anno 1674 eller 1675, jag kan icke visst minnas, hvilketdera det var». Det är möjligt och t. o. m. sannolikt, att alla dessa uppgifter från 1673 till 1677 i själfva verket afse ett och samma faktum, och att n:r 8—10 således egentligen sammanfalla. Här hafva emellertid de bestämda uppgifterna upptagits som särskilda fall, då den möjligheten ju icke heller är utesluten, att en jordbävningsperiod öfvergått trakten.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1683	Jan	Norköping	1683/1	1

SOURCE

Perrey.

1683. Janvier. La rivière de Norköping, qui est très-rapide, s'est arrêtée deux fois en deux jours, sans qu'on ait pu en connaître la cause (*Gaz. de France*, 20 fév. 1783). La date ne doit-elle pas être rapportée à l'année 1783?

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1686	1 Jan	Linköping	1686/1/1	1

SOURCE

Keilhau.

1686.
I Januar, Jordrystelser i Linköping (Keferstein, Zeitung
f. Geogn., 1827, St. III, P. 302).

Perrey.

1686. 1er janvier, secousse à Linköping (*Dresdner Gel. Anz.*,
1756, n° 18, et Keferstein dans le *Journal de géogno-*
sie, 1827, p. 302) (K.).

Kjellén.

1686.
11. Den 1 januari i Linköping.
KEFERSTEIN hos KEILHAU, s. 87.
II. 1686, jan. I. Linköping. Keilh.

Chronik.
p. 335

1686, Anfang Januars. Erderschütterung zu Lin-
köping in Schweden *).
*) *Dresdner gel. Anz.* 1756. Nr. 18.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
c.1690		Elfsborg	1690	1

SOURCE
Kjellén.

Omr. 1690.

12. Björke och Flundre härad af Elfsborgs län, se nedan
vid nr 14.

12. Omkr. 1690: »några år» före 1693 (nedan n:o 14). Bjärke
och Flundre härader vid Göta älf. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1690	15 Jan	Trondheim	1690/1/15	1

SOURCE

Perrey.

1690. 15 janvier, à Drontheim (*Dresdner Gel. Anz.*, 1756, n° 18).

Kolderup.

1690.
15 januar, i Trondhjem. (PERREY).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1691	6 Feb	Skåne	1691/2/6	1

SOURCE

Kjellén.

1691.

13. Den 6 februari, i nordöstra Skåne.

»Eders Kongl. Maj:t lærer utan allt tvifvel af andras berättelse hafva intagit, huru man här nere i orten förliden den 6 hujus hafver förmärkt en förskräcklig och här i orten ovanlig jordbävning. Och ... har jag dock icke understätt mig något därom berätta, efter man här i Malmö sådant intet förnummit, och jag själf ingen säker berättelse därom kunnat ernå förr än nu, då härads höfding ANKARSTRÅLE med sin relation därefter hos mig är inkommen, berättandes sålunda att denna jordbävningen har på en del orter varit starkare och häftigare än på somliga, och att han jämte andra uti Broby i Gönige (Göinge) härad om morgonen bittida vid pass kl. 4 hafver hört ett buller liksom af en hop vagnar, men strax därpå förmärkt att jorden och husen moverat sig. Dock i Farstrup socken och i Gammalstorp (d. v. s. Gammalstorp i Farstorp socken, nu V. Göinge) skall det hafva varit mycket hårdare, så att folket af ångest lupit utur husen, och likväl intet annat förmärkt än en uppstigande stark dimma ur NV. Men en bonde i Kynige (Killinge) och Glimåkra socken gjorde vid förhöret denna berättelsen, att sedan han om morgonen kl. 4 helt förfärad lupit utur sitt hus, jorden sig under honom rört och han i SO sett himmelen öppen liksom ett strålande ljus, hvilket så småningom dragit sig undan; det han med en otvungen ed bekräftat. Honom biföll en nämndeman och sade, att en piga hos honom berättat sig hafva sett detsamma. På krutbruket har det låtit sig höra som stora »cartouer» lossades och jorden tillika runkat, hvilket förorsakat en stor skräck hos dem som handterade på yarket, så att folk ur Kristianstad och andre närliggande orter vid dagningen skickat dit till att förnimma, om någon olycka vore timad på verket.¹ Men om denna här på orten ovanliga jordbävningen gått ifrån NV till SO eller ifrån den senare till den förre, har jag ingen säker efterrättelse kunnat ernå, utan varieras därutinnan; och om jorden på någon ort remnat, har man ej heller förnummit.» — —

Bref till konungen från generalguvernören i Skåne, fältmarskalken R. v. ASCHEBERG, den 21 febr. 1691, i HJÄRNES Adenda, s. 402 f.

»Denna skakning var ock i friskt minne hos allmogen i Göinge härad för 30—40 år tillbaka; då de beklagade sig, att deras middagstreck, som de haft i sina stugor, blifvit därigenom förvilade.»

Göteborgska Magasinet 1760, s. 66.

Detta typiska jordskalf — det första, och länge det enda, som är tillräckligt bestämdt och detaljeradt bestyrkt för att tillåta några vetenskapliga slutsatser — har således enligt uppgifterna haft en utsträckning på 3—4 mil i NV—SO och synes också hafva rört sig i den hercyniska sprickriktningen, liksom 1894 års stora skånska jordskalf enligt SVEDMARKS påvisning.² Till utbredningen har 1691 års skalf dock mera öfverensstämt med 1897 års,³ kanske med epicentrum något mera förskjutet mot NV; anmärkningsvärdt är, att det icke tyckes hafva sträckt sig in öfver gränsen till Malmöhus län.

¹ Detta får utan tvifvel uppfattas så, att man äfven i Kristianstad hört dåret och förmodat det härröra från en explosion på krutbruket. Bruket är tydligen det nyanlagda Torsbro.

² G. F. F. 1894, s. 632 f. Kristianstadsälvens sydliga begränsning är anlagd efter det hercyniska spricksystemet, se DE GEER i G. F. F. 1889, s. 12, samt geol. kartbl. Widtsköfle, s. 28. I de trakter, där detta skalf iaktogs, är visserligen sprickornas och diabasgångarnes allmänna riktning mera rikt N—S eller rent af NNO—SSV, se bl. Bäckaskog, s. 53, och Glimåkra, s. 16.

³ G. F. F. 1897, ss. 85 ff.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1691	6 Feb	Skåne	1691/2/6	2

SOURCE
Kjellén.

13. 1691, febr. 6, kl. 4 f. m. Nordöstra Skåne (Farstorp, Glim-
åkra, Kristianstad); riktning N.V. eller S.O.
Fenomenet ovanligt i orten. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1693	Feb	Trondheim	1693/2	1

SOURCE

This event was followed by a quake on 27th March when a house on an island off Trondheim was severely damaged, even though the whole island was of rock. Also felt very strongly in Wenersborg.

Samuel Laing mentions earthquakes at Trondheim on 1686/7/18 and 1692/4/1. (Trondheim Newspapers 1834)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1693		Elfsborg	1693	1

SOURCE

Kjellén.

1693.

14. Elfsborgs län vid Göta elf.

»För några år sedan är så stor jordbävning skedd i Björke och Floda härad (det ock hände i förledet år anno 1693), att faten och kittlarne hafva dallrats.»

Kapten v. FICKEN hos HJÄRNE, s. 158.

»Jordbävning skedde här i Vänersborg anno 1693, som märktes så vida jag sport efter inom Väne och Flundre härad. — — var mäktiga stor, märktes såsom en körande vagn med starkt väder, hördes i 2 å 3 häradar; men icke lika berättelse har jag fått om dess rörelse i öster eller vester. Mig tycktes hon gick från NO till SO (SV?).»

Pastor A. RHODIN hos HJÄRNE, s. 158.

Då Floda härad är detsamma som Flundre¹ och Björke ligger strax därintill, så afses i dessa berättelser tydligen samma tilldragelse (märk »2—3 häradar».)²

¹ Flundre härad heter i gamla Vestgötalagen »Flodna», och likaså under medeltiden, omväxlande med »Flura», se STYFFER, Skandin. under unionstiden, s. 114.

² Från samma år 1693 omtalar HJÄRNE tvåne jordstötter i Trondhjems-trakten, hvilka undgått KEILHAUS uppmärksamhet.

14. 1693. Vänersborg med Väne och Flundre häradar. Ehr.
 (?) 15. — (?) Värmland; rykte hos Hjärne s. 156. Kj. (n:o 31).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1694	1 Jan	Gesäter	1694/1/1	1

SOURCE

Kjellén.

1694.

15(?). *Den 1 januari*; Gesäter i Dalsland.

»Man har den 1 januari förenämde år vid solens uppgång under en klar himmel hört ett dån, tre gånger å rad, såsom åskan långt ifrån hade slagit ned, hvaruppå man det stora *jordkastet* vid Ringstad gård i Gesätra socken på Dal blifvit varse. Då denna jordbävning hade varit så stark uppå den östra trakten om en förbi Ringstad löpande elf, att man med förskräckelse det märkt husen och själva bergen darrade på 2 miles längd, har man uppå själva gården, som ifrån jordfallet allenast ett par stenkast är belägen, så litet vetat därnf, att deras grannar dem först middagstiden det berättat. Själva jordstycket, som uppkastades, har varit fyrkantigt och af högländt mark, be vuxen med några stora gamla granar samt björk- och videskog, och där nedanföre en liten dal som tillföre var äng. Detta kast skedde vesterifrån, och lemnade en grop efter sig af 12 till 16 alnars djup, dess längd ifrån Ö till V var 138 alnar, och den västra sidan mot gården 104, samt den östra, som gränsade in till elfven, 77 alnar. Ut i gropen sågs bara blålera helt blöt och flytande, hvilken bubblade och sjöd; däruti lågo fyrkantiga stycken af hård blålera såsom 3 å 4 kistor tillsamman, hvilken vid sjudningen och gåningen småningom rörde och vände sig. Jorden kastades dels midt öfver elfven in på ett näs som ock var äng, dels ock uti själva elfven, hvarigenom han förstoppades och fick ett nytt lopp. Således har jorden kommit att kastas öfver 300 alnar, vattnet hofs jämväl så högt, att folket hämtade fisk på torra landet.»

Kyrkoherde KJELLIN i K. V. A. Handl. 1748, s. 238 f.; återgifvet (något förkortadt) af EHRENHEIM, n. till s. 96, och (fullständigt) af LIGNELL, Dal, s. 46.

Denna märkliga naturtilldragelse spelade strax bortom Bohusläns gräns i Örekilelfvens dalgång, hörande till »fjordsprickornas system» i Bohuslän med normal riktning $N40^{\circ}-60^{\circ}O$.¹ Huruvida den skall uppfattas som verkad af ett jordskalf, torde vara svårt att definitivt afgöra. Mot detta antagande strider åtminstone icke uppgiften, att de närmast jordrasen boende ingenting förnummo; hvilket förhållande tyckes utpeka raset som ett sekundärt och mindre väsentligt drag i fenomenet.² Äfvenledes tyckes skakningens utsträckning öfver 2 mil vara väl stor för att kunna orsakas af raset. Det hade varit af intresse att erfara, om denna utsträckning ägde rum i elfdalens riktning, i hvilket fall ett nytt indicium på seismisk genesis utan tvifvel förelegat.

¹ DE GEER i G. F. F. 1891, s. 298; jfr kartbl. Fjällbacka (1902), s. 5, och kartbl. Strömstad (1902), s. 30.

² Att föröfrigt jordskalf kunna uppfattas ganska väl i omedelbar närhet till lokaler där lutet förnummits, är en ofta intygad företeelse. Det märkligaste exemplet från våra bygder är från Svartsång (Kroppa) i Värmland. Där fick manbyggnaden i dec. 1890 en stöt så att rutorna skallrade och sängarne vaggade, men i den 20 m aflägsna flygelbyggnaden märktes icke det ringaste; ett par år förut hade tvärbom flygeln fått sin törn, så att flere fönster sprungo, utan att man i manbyggnaden anade något. Se G. F. F. 1891, s. 73. Jfr andra fall från Strömstad 1869 (ibm 1888, s. 763), från Luleå 1890 (ibm 1891, s. 72), från Torups slott i Skåne 1894 (ibm s. å., s. 599). — Att ljudet varar längre i periferien än i centrum, har LINNARSSON framhållit redan 1879, G. F. F. IV, 322.

-16. (?) 1694, jan. 1, soluppgången. Gesäter i Dal; möjligen endast jordskred. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1694		Elfsborgs län	1694	1

SOURCE

Kjellén.

16. Elfsborgs län.

»Anno 1694 var en jordbävning i Elfsborgs län, hvilken jag hörde om natten, och gick så starkt, att man intet annat kunde tänka än att stora stenhuset på Gräfsnäs skulle hafva ramlat omkull. Den är ock hörd af många andra på åtakilliga orter.»

Häradshöfding ROSENHOLM hos HJÄRNE, s. 160.

Vid publiceringen af närmast föregående berättelse (n:r 15) uttryckte K. V. A. en förmodan, att det kunde vara samma jordbävning som denna af HJÄRNE anoterade. Detta är ju möjligt, äfven om denna iaktogs »om natten», men den förra »vid solens uppgång». Det är icke omöjligt, att äfven n:r 14 i själfva verket häntyder på samma tilldragelse, så mycket mera som Gräfsnäs är beläget i Bjärke härad.

(?) 17. —, natten. V. Älfsborgs län (Gräfsnäs); möjligen samma som n:o 14. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1697	17 Feb	Småland	1697/2/17	1

SOURCE

Kjellén.

1697.

17. Den 17 februari; västkusten och Småland.

Jordbävning hördes här i Göteborg den 17 februari precis kl. 8 anno 1697, har starkare hörts i Småland och söderut.

Lektor PARNOVIUS i Göteborg hos HJÄRNE, s. 159.

Angående jordbävningen — — — skett anno 1697 uti februari kl. 8 om aftonen och varat några minuter igenom. Jag satt äfven då i min kammare och skref; och då rörelsen begynte, mente jag att jag skulle falla omkull med stolen och hela stugan öfver ända på mig. Det lät ock såsom många karosser med en grufveligt stor hast hade lupit och rullat gatan ända utför; och emedan andre också sådant såsom något ovanligt förnummo, kommo de alla för dörren, frågande den ene den andre hvad det vore å färde. Men efter man intet förnam, märkte man att jorden hade bäfvat, äfven såsom anno 1674 eller 75 (jag kan icke visst minnas hvilketdera det var) i Göteborg är observeradt. Följande dagen kommo några af mina disk-sellar ifrån Partila (Partilled), $\frac{3}{4}$ mil härifrån beläget, och förtalte i lika vis att de sådan jordskakning och darrande hade hört.

Doktor DÖBELIUS hos HJÄRNE, s. 159.

Detta äkta jordskalf har tydligen haft en stor utsträckning och hör till samma zon som det än större af 1759, se nedan nr 60. Det tyckes hafva väckt rätt mycken uppmärksamhet i landet, i all synnerhet som Karl XI:s död inföll snart därefter — en omständighet som meddelarne hos HJÄRNE icke försumma att framhålla.

* 18. 1697, febr. 17, kl. 8 e. m. Västkusten (Göteborg) och Småland. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1698	25 June	Sala	1698/6/25	1

SOURCE

Kjellén.

1698.

18(?). *Den 25 juni; trakten kring Sala.*

»Anno 1698, den 25 juni kl. 5 om aftonen förspordes här vid Salberget ett starkt dån och ristande uti jorden, som rörde och liksom upplyftade själva landsmänen. Man förmente här i staden då något ovanligt stort fall vid grufvan vara skedd, men fann vid efterseendet intet det ringaste vid grufvan vara rördt. Konstknektarne, som då hade helgedags byggnad att akta konsten nere i grufvan och hade sin koja på första botten, berättade att fasta berget vid samma dån 2 å 3 gånger efter hvart annat sviktat och rört sig. De förmente ock, att något stort fall skett utur höga taket vid Carlevinden, togo bloss och gingo inåt grufvan; men funno icke det ringaste fall eller förändring. Bergmästaren — — visste intet annat än stora källarhvalvet på Wäsby¹ vore infallet, lät tända ljus och se därefter; men fann allt i sitt rätta stånd. De, som voro på bruksdammarna att fiska, berättade ock, att både holmar och vatten vid detta dån blifvit kastadt och rört sig.»

Konstmästaren i Salberget O. TRYGG hos HJÄRNE s. 159 f.

Huruvida denna naturtilldragelse skall kunna räknas bland tektoniska jordskalf, synes icke alldeles säkert, trots försäkringarne att grufvan blef orubbad, men motsäges för visso ej heller bestämdt af de anförda omständigheterna.

¹ Gård några kilometer N om grufvan.

19. 1698, juni 25, kl. 5 e. m. Sala, lokalt. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1700		Ragunda	1700	1

SOURCE

Kjellén.

1700-talets förra hälft.

48. »I Jämtland skall eljest sällan höras några jordbäfningar; den enda man i mannaminne kunnat få kunskap om där vara timad är en, som man känt i Ragunda s:n.» GISSLER s. 159, efter omnämnande af n:r 46.

46. 1700-talets förra hälft: »i mannaminne» före 1750. Ragunda. Kj.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1700	25-26 Dec	Elfkarleby	1700/12/25	1

SOURCE

Kjellén.

1700.

19 (?). Den 25—26 december; Elfkarleby.

»Anno 1700 den 25 dec., då det var klar väderlek och en stark vinter samt ett litet rim på marken och jorden hårdt frusen, vid pass kl. emellan 2 och 3 hördes ett dån nästan som ett styckeskott, dock något dusare och långsammare, så att husen därvid darrade och brukade uti taken. Natten därofter vid pass midnattstiden, då luften äfven var klar samt en stark köld, skedde ändå ett starkare dån, så att husen därvid darrade och dörrar som olåste voro uppfögo. Några dagar därefter, då jag utkom på gårdet utanför min gård, yurdt jag i jorden strax ute vid gården, som är på en temlig höjd belägen vestan från elfven vid pass ett muskötakott, varse en remna i jorden uppå åkern, så vid att man kunde nederföra en tjock tälgnif, varandes »stymnen» på åkern, som låg fast frusen, så tvärt afgången liksom den med en knif afskuren vore. Och enär jag samma remna efter följde, befann jag den sträcka sig ända i N vid pass 8 muskötakott, samt där emellan blef jag varse åtskilliga remnor gå tvärt öfver; hvilket jag en kort tid därefter, då bergsfogden S. WEBER till mig kom, också honom visade. Om våren efter, då kälen utur jorden gången var och bemälte bergsfogde också hos mig var, begåfvo vi oss ut på gårdet att besiktiga samma remna, då vi befunno uppå linden att formen äfven var tvärt af gången och rötterna klufne. Och till att försöka, om remnan skulle vara något djupt i jorden, togo vi en skyffel och grofvo något ned i jorden, då det befanns remnan vara så jämn liksom den med en knif hade varit skuren; men huru djupt samma remna kunnat vara, hinte vi ej finna, eftersom sandjorden då vi uti den grofvo allt föll efter. Detta dånnet hafva ej flere hört än de grannar som bo nordligast i byn, som består af 11 grannar; ej heller har det hörts någor annorstädes i byarne här omkring. Desslikes hafva dessa remnor ej märkts någor annorstädes än nordan för min gård, som ofvan förmält är.»

Pastor ENAGRIUS i Elfkarleby ^{11/12} 1705 bland HJÄRNES Addenda, s. 406 f.; darsammastädes intyg om dånen af länsman TENGMAN och om sprickorna af bergsfogden WEBER.

Hvad som i denna mycket märkliga och väl bestyrkta tilldragelse särskildt är ägnadt att göra en endogen diagnos misstänkt, är hörselphenomenets påfallande begränsning (som dock möjligen kan i någon mån bortförklaras genom den nattliga timman). Se vidare nedan vid nr 66.

20. (?) 1700, dec. 25, kl. 2—3 samt följ. midnatt. Älfkarleby, lokalt. 2 stötar; spricka från S., möjligen frost. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1700		Sotkamo	1700	1

SOURCE

Rengvist.

1700-talets början?, Sotkamo.

»I Sotkamo socken i Cajana län i Österbotn är ett ganska högt berg ... Samma berget gifver ett dohn eller gnyy ifrån sigh, emot det skal skee någon ändring; såsom hårdt åhr, pestilentia, m.m.» (FR. STENBOCK i URBAN HJÄRNES Andra Flock, p. 198). MATHESIUS förmodar 1734 (anf. arb.), att förf. avsett Vuokatti.

»För förra fejdle tider har man, efter gemene mans berättelse, ifrån detta Vuokatti berg til den dertil närmast belägne gården Tickalanniemi skolat hört åtskillige starcka skott; så at hela udden deraf darrat och skakats. Ifrån detta berg berättas om sommaren upgå flere rökar, som af de här boende hålles för säkert tecken til regn; understundom skal det ock ryka om vintern, hvaraf man dock ej vet något at förespå» (ERIC CASTRÉN, Historisk och Oeconomisk Beskrifning öfver Cajaneborgs län, Diss. Åbo 1754).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1701	May	Sundborns	1701/5	1

SOURCE

Kjellén.

1701.

20 (?). *Maj* månad; Sundborns socken i Dalarne.

»Anno 1701 in medio maj, då jag var på mina fäbodas, som kallas Åkers fäbodas i Sundborns s:n — — hände sig vid middags-tiden, då stilla lugnt väder var och starkt solsken, att ett så förskräckligt knall och dunder skedde i skogen vid pass 300 steg ifrån det ställe vi voro, att jag ej annat visste än berg och skog där omkring skulle omkull falla; af hvilken hastiga händelse vi blefvo något häpne, efter det var så vackert och stilla väder. På samma ställe som detta skedde var min boskap i bet, dit jag strax gick, och vid ankomsten fann boskapen springa hit och dit i marken af räddhågn samt fäpigan så förskräckt att hon knappt tala kunde, då hon likväl kom sig strax före och berättade, att vid detta förskräckliga dundret *uppsprang en stor stubbe med rötter utur jorden*, som kullkastade 2 å 3 kor, så att de tumlade några hvarf omkring; hvilken stubbe hon mig ock viste, och syntes efter honom ett djupt hål i jorden, som än till god del synes.» Lokalen var en »långslutt dal» emellan berg, hvaraf ett, 400 steg aflägsset, var traktens högsta, med ett tjärn 100 steg »från roten».

Landtränmästaren F. BRANDER i Falun bland HJÄRNES Add., s. 405 f. Annoterad afven i HÖLPHERS Resa i Dalarna (1762), s. 455.

Man tycker sig höra beskrifning på en äkta successorisk fjördstöt, men kan icke undgå att förvånas öfver fenomenets rent punktuella begränsning.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1701-2		Huseby	1701-2	1

SOURCE

Kjellén.

1701-2.

21. Huseby vid Vexjö.

»I förledne vintras, när mina kolare voro i skogen om natten, var en slik jordbäfning, så att kolhyttan var nära kullfallen och alla stöckar kastades mera än ett kvartér från jorden. Jag præsupperade sedan, att det lærer vara samma natt som herrgården sank i Norge och de många sågqvarnar utgingo.»

P. RUDBECK hos HJÄRNE, s. 160 (forts. af brevet med underrättelsen om n:r 5 ofvan). Berättelsen åtföljes af en attest från en af kolarne, dat. Huseby den 31 maj 1702. Fenomenet påminner om föregående (n:r 20), men tyckes lättare att fatta som verkligt jordakalf. Om den i berättelsen antydd katastrofen i Norge förmåles intet hos KEILHAU.

21. (?) 1701/2, vintern, natten. Huseby skog (jfr n:o 7), lokalt; möjligen jordskott. Kj.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1702	April		1702/4	1

SOURCE

Kjellén.

22. (?) 1702, april. Vällsta by i Sollentuna, lokalt; möjligen
jordskott. Hjärne, s. 211.⁶

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1703	19 Feb	Viskadalen	1703/2/19	1

SOURCE

Kjellén.

1708.

22. Den 19 februari; Öresten i Viskadalen, Elfsborgs län.

— en jordbävning — inföll på Öresten anno 1708, den 19 Febr.¹ kl. 6 om morgonen, och förorsakade icke allennast ett darrande på husen som ligga vid kungsgården, på ett högt hälleberg, utan ock på mindre sällskapshusen som ligga under bergen, varandes denna rörelse förblandad med dån och ljud, dock icke lika stor på alla orter. Uti Örestens fiskaregård, som ligger 200 alnar från kungsgården vid strömmen (Slottsån, biflod till Viskan), hafver denna bäfningen varit så häftig, att syllarne af stugan, som folket var redan uppå och arbetade uti, rördes och lyftades något från jorden. Och såsom åtskillige jordebönder hade den dagen något hos mig beställa angående deras knektar, varandes somliga hemma nära och somliga 2 mil från Öresten, så kunde jag också intaga af dem, att samma jordrörelse hade sports hos dem med samma omständighet; hvilket också af officerarne berättades, som hafva sina boställen där i nejden. Detta stod på vid pass en half fjärdedels timma.»

Bref från Öfverste SPARFELT den 24 maj 1706 till HJÄRNE, se s. 404 f.

¹ Det första meddelandet om saken, publicerat hos HJÄRNE s. 404, är dateradt den 29 febr. 1708 och omtalar fenomenet såsom hafvande passerat »i dag en timme före dagen». Som året 1708 icke var skottår, så följer redan därnf, att den senare, här i texten meddelade, uppgiften är den riktiga, och dateringen 29 febr. således ett tryckfel.

23. 1703, febr. 19, kl. 6 f. m. Örestens slott i Viskadalen. Ehr.,

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1704	13 April	Ore	1704/4/13	1

SOURCE

Kjellen.

1704.

23 (?). *Den 13 april; Ore i Dalarne.*

»1704 vårtiden den 13 april, då en piga om 40 år med flere andra var utgången strax N om byn Näset att uppå ett berg beta sin boskup, har strax nedanför bergskullen i branta berget stenarna begynt till att röra, hvarpå hördes ett starkt dundraude utur jorden, som förde upp stennar och jord, därpå uppsprang i den öppningen ett så starkt vatten att det med sin ström förde utför berget en ko och en get, skrubbande håret af dem, då bemålta piga intet strax torde närmare gå därpå att se, utan var glad att undkomma med sina kreatur. Sedan har pastor loci med bemålta piga och flera besiktigt samma rum och sunnit där intet vatten, hvarken sedan eller förr, utan en håll söndersprucken i tre stycken.»

Anteckning af prosten TILLÆUS vid visitation i Ore 1705, meddel. af HJULPHERS i Resa, s. 153.

Meddelaren tyckes tolka företeelsen som ett jordskalf. Måhända skulle den kunna förklaras på annat sätt. Det bör dock ej lemnas oanmärkt, att lokalen tillhör det kända förkastningsområdet kring Dalarnes »centralkupol».

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1706		Islande	1706	1

SOURCE

Perrey.

1706. En Islande, à Grimsnæs et Olves, dans l'Arness-Sys-sel (R. et von Hoff).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1706		Umeå	1706	1

SOURCE

Kjellén.

1706(?)

24. Trakten kring Umeå.

»Jordbävning berättas här allmänt bekant, och esomoftast ske emot oväder öfver allt.»

Häradsh. V. CLERCK hos HJÄRNE, s. 159.

Vi sammanfatta i detta nummer de olika fall, som förekomma i denna landets först anmälda seismiska zon.

24. 1706 (året för meddel.). Umeåtrakten, kollektivuppgift. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1707	Spring	Islande	1707/Spring	1

SOURCE

Perrey.

1707. Au printemps, nouveau tremblement en Islande
(von Hoff).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1708	3 Oct	Vestergötland	1708/10/3	1

SOURCE

Kjellén.

1708.

25. *Den 3 oktober; Vestergötland och Småland.*

»Är ock intet till förtigande den jordbäfning, som skedde i vårt Vestergötland år 1708 den 3 okt. kl. 3 e. m. — — som kom med ett långsamt och starkt dån. Jorden bäfvade så att träd och hus darrade, och hvad löst var i husen ränkade, skallrade och rördes af sitt rum. Ehuruväl den icke varade längre än man kunde räkna till 40 eller 50, så var den dock stor och förskräcklig — —.»

J. SVEDBERG, Sabbatsro (1710), s. 83. Ovnämnes äfven af TISELIUS, Vettern (1723), s. 104,¹ hvarvid tillägges att den också förnams i Småland.

¹ Falsk paginering, se corrigenda vid bokens slut.

25. 1708, okt. 3, kl. 3 e. m. Västergötland (Skara) och Småland. Kj.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1709	11 Feb	Denmark	1709/2/11	1

SOURCE

Schouw.

1709. Febr. 11. Borrebye l. c.

Johnstrup.

Om Aften yttrede sig et Jordskielv i Kiøbenhavn
og saer i Roeskilde, Kiøge og onliggende Staeder.

Borrebye.
anf. St.
S. 424

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1709	July	Hernösand	1709/7	1

SOURCE
Keilhau.

Perrey.

Kjellen.

1709.

Ved Juletider, Jordskjælv i Egnen omkring

Hernösand. (Kgl. Sv. Vet. Ac. Handl. for 1748, P. 155). *)

*) Da det, jeg har fundet om Jordskjælv i Sverige, er saa særdeles lidt, saa har jeg blot nævnt Norge i dette Stykkes Overskrift. De fna Efterretninger fra Sverige har jeg dog ikke undladt at optage i nærværende Sammenstilling.

1709. Juillet, tremblement de terre dans la contrée qui avoisine Hernösand (*Acad. des sc. de Stockholm pour 1748, p. 155, K.*).

1709.

26. Juli månad; Ångermanlands och Medelpads kust. Temligen stark jordbävning utefter sjökanalen vid Hernösand; GISSLER i K. V. A. Handl. 1748, s. 155.

Ett märkeligt jordskalf är känt på Alnö i juli månad 1709; HÖLPHERS Norrland, I Saml., s. 85.

Här intygas, att GISSLERS tidsbestämning »Jul.» icke betecknar »ved juletidens.» som KEILHAU fattar det, anf. st. s. 87.

26. 1709, juli. Kusten vid Hernösand, Alnö. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1711	11 Sept	Vestergötland	1711/9/11	1

SOURCE

Kjellén.

1711.

27. Den 11 september; Vestergötland.

TISBLIUS, anf. st. 2

Om dessa jordbävningar (af 1708 och 1711), med dess andeliga uppmun-
ting, kan vidare läsas — — J. SVEDBERGS Sabbataro och dess Bref den 9 okt.
1711, tillägger TISBLIUS. Den sistnämnda källan har ej varit mig tillgänglig.

27. 1711, sept. II. Västergötland (Skara). Kj.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1712	27 Sept	Vettern	1712/9/27	1

SOURCE

Kjellén.

1712.

28. Den 27 september; »vattenskott» i Vettern.

»Anno 1712, d. 27 Sept., hora post meridiem secunda præter expectationem omnium sonitus quidam et fragor ingens, majoris quasi formæ explosi tonitru ab incolis plurimarum parochiarum perceptus fuit, ad sesquimilliaris³ latitudinem ab occidente in orientem sese extendens, causa utique incerta. Nam fulguris fragor minime erat, sed nec telluris quædam commotio. Anno 1711 fuit quid huic simile iidem observatum.»

E. SWEDENBORG, om Vänerns fallande och stigande, i Acta literar. suec. I, 113. Sagesmannen är TISELIUS, som i sin Vetterbeskrifning skildrar fenomenet på följande sätt (s. 105):

»Hvad angår vattenskott och smällar, som i denna sjön ske, så äro de af sjöfarande merendels observerade om vårtiden; undertiden äro de ock hörde om hösten; och ske sålunda, att när sjön är lugn och sådant skott vill komma, då uppsväller en stor vattenbubbla. Och är underligt, att de som äro vid samma orten, där vattnet sig upphäver, icke höra annat än ett lamt dån, men ju längre man är ifrån, ju hårdare och skarpare den höres;⁴ att denna dån blir i längden stark som ett skott af en musköt och kan höras öfver hela trakten, till några mil. — Sådant vattenskott skedde 1712 den 27 sept.» Fallet omnämnes äfven på föregående sida med tillägg, att det »hördes liksom det skarpaste kanonskott.»

³ Tyckes betyda en och en half mil.

⁴ Jfr not till nr 15, LINNARSSONS påpekande.

Redan HJÄRNE (s. 267) talar om Vetterns »underjordiska väder».¹ BOMAN, den andre Vetterbeskrifvaren, har i sin andra del (1840, s. 245 f.) ännu underligare ting att förtälja, icke blott om »vattenhubblor som med en dof knall krevera i vattenbrynet», utan äfven om dunstbilder som »föregås af ett ljud liknande det från ett aflägsset artilleri»; själf säger han sig hafva iakttagit en murliknande figur, som »under beständigt mullers uppstigit och utsträckts på vattenytan i 10 minuters tid.

Fallet 1712 är således endast ett exempel på en vanlig företeelse, så att vi inom detta nummer innesluta Vetterns vattenskott i allmänhet. Då företeelsen måste betraktas som varande af rent tektonisk natur,² så var alltså härmed en ny seismisk härd uppenbarad, ehuru dess belägenhet under en vattenyta framkallar egenödmåliga verkningar.³

¹ Att jag förgäfvat sökt efter dylika notiser i Diarium Vadstense för senare medeltiden, där dock meddelas uppgifter om svåra vintrar m. m., kan ju helt enkelt bero därpå, att vattenskotten varit lika vanliga som åskväder och därför icke ansetts förtjäna någon specifik uppmärksamhet.

² Se TÖRNBERG i G. F. F. IV, 476, där äfven omtalas vattenskott i Väneren, samt HOLM i K. V. A. Bih. 1885, s. 48 f. — Redan TISELIUS antog ett sammanhang med jordbäfvningar, men på det sättet att hugga förorsakades af uppstigande dunsters explosion; samlas dessa dunster i jorden uppstår jordbäfvning, samlas de i vattnet uppstår vattenskott, samlas de i luften uppstår åska. Se s. 103 (falsk pagin.)

³ Intressant vore, om noggranna mätningar af Vetterns botten skedde på bestämda punkter och upprepades efter en viss tid, så att eventuella sättningar af botten kunde konstateras genom ökade djupsiffror. — Den bekanta »slunken» i Vettern kan utan tvifvel vara ett sekundärfenomen i samband med de af mätningarna i sjöbotten förorsakade vattenskotten. Men det torde böra undersökas, huruvida icke en del af sjöns egenödmåligheter också äro att tolka efter teorien för seiche-rörelser, för hvilkas uppkomst Vetterns långemåla gestalt tyckes vara särdeles gynnsam.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1714	15 March	Pedersöre	1714/3/15	1

SOURCE

Renqvist.

1714. III. 15?, Pedersöre.

»År 1714 sedan den Ryska arméen efter erhållen seger vid Storkyro och Napo gjorde sig mästare af hela landet, kom et partie til Pedersöre, ... begyn-
nande sedermera afhugga oket på Klockorne [i klockstapeln] ... i detsamma
öfverkom dem en hastig häpenhet af ett faseligt dån, af det at Kyrkogår-
den rämnade vid södra hörnet af Choret näst nedanför hörnstenen, som
ännu är sprucken, til Kyrkogårdens sydöstra hörn» (återgivet enligt kyrko-
boken N:o 1 av H. H. ASPENGRÉN i Försök til en Historisk, Geometrisk och
Physico-Oeconomisk Beskrifning öfver Pedersöre, Diss. Åbo 1766). ASPEN-
GRÉN kommenterar: »Slutet är fabellikt, sant är det Kyrkogården rämnat,
hvarefter som et dike syntes ännu på 30-talet, men är nu genom graf-
gräfningar och gräsväxter igengrodt, det var första åren af 1 1/2 alns
djuplek och lika bredd vid jordytan; at detta genom tjällfall kommit, är
troligast.»

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1714	24 Dec	Askersund	1714/12/24	1

SOURCE

Kjellén.

1714.

29. Den 24 december; trakten af Askersund.

»Anno 1714, die profesto Juliorum hora aute meridiem nonn. terræ motus vehemens per Nericiam provinciam transit. In domo rev. Dn. observatoris non janua modo musei subito convulsa resiliit. sed et domestica utensilia cuncta contremuere.»

SWEDENBORG, anf. st., s. 113 f., efter uppgift af TISBLIUS. I Vetterbeskrifningen, s. 104, läses om händelsen följande:

»Jag har här i nejden observerat en jordbäfning, som skedde 1714 julafton, kl. 9 f. m., och är antecknad i kyrkoboken samt uti Actis Lit. Svec. Hvilken skakade husen, att dörrarne därvid, som olåste voro, uppgingo.»

TISBLIUS var prest i Hammar s:n, vid Vetterns norra ända, och 6 km S om Askersund.

28. 1714, dec. 24, kl. 9 f. m. Askersundstrakten. Kj.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1716	27 July	Askersund	1716/7/27	1

SOURCE

Kjellén.

1716.

80. *Den 27 juli; trakten af Askersund.*

»Slik jordbävning har ock — — stud. D. HJORTER 1716, den 27 juli, observerat vid Skyllbergs bruk, ej långt ifrån Vetterns be-läget; och har densamma bäfning varit så stark, att de i huset stå-ende porcelinskärl nästan velat falla.»

Tisslens ibm. Skyllberg ligger 9 km NO från Askersund.

Detta och föregående fall må jämföras med STOCKENSTRANDS uppgifter om »jorddundet» i Askersundstrakten.

29. 1716, juli 27. Skyllbergs bruk (ibm), lokalt. Kj. 1

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1718	Nov	Värmland	1718/11	1
1718.				
31. <i>November</i> månad; Värmland.				
ÅR 1718, kort före konung Karl XII:s död, kändes en stark jordbävning i Värmland, som uppfyllde gemene man med spådomar. Göteborg. Magasinet 1760, s. 66.				
Såsom ofvan, anmärkts, hade redan HJÄRNE hört rykten om jordskalf i Värmland, och i ett bref till honom, dat. 17/3 1694, säger lagman GRIPENHJELM att äfven han »hört om det som i förledne år skulle hafva förmärkts i Värmland» (HJÄRNE 1706, s. 156.) Måhända skulle denna utsago kunna anföras som uppgift om ett jordskalf i V. 1693. Ofvanstående uppgift är i alla händelser, mig veterligt, den första positiva från ett område, som i senare tider har visat sig höra till de mest seismiska i landet (läglandet strax N. om Vänern).				
30.	1718, nov.	Värmland.	Kj.	

SOURCE

Kjellén.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1718	1 Dec	Hernösand	1718/12/1	1

SOURCE
Keilhau.

1718.

I Decbr. eller Mai, I samme Egn et stærkt Jordskjælv, som forarsagede Bjergskred, og hvorved Revner skulde være fremkomne i Bjergene. Paa den første Rystelse, der varede omtrent en fjerdedeel Time, fulgte tvende mindre hæftige (l. c.).

Perrey.

1718. 1er décembre (ou mai), dans la même région (près d'Hernösand), violent tremblement de terre, suivi de ruptures dans les montagnes. Après la première secousse, qui dura environ un quart d'heure, on en ressentit vingt autres de moindre importance (*Acad. des sc. de Stockholm pour 1748, K.*).

Kjellén.

88. »December eller maj» (!); kusten vid Hernösand. — — — började med smäll och varade med skräckeligt donder och skakning till en fjärdedels timma, då efter en liten stund tvänne andra mindre och svägare jordbävningar på hvarandra följde. Denna har varit den starkaste som de minnas, hvarvid och många bergsfall samt bergsremnor skola sig yppat.»

Gamle mäns berättelser till GISSLER 1748, s. 155 f. Uppgiften om sprickorna i bergen är onekligen märklig. Då alla andra uppgifter om sprickning vid svenska jordakalf, så vidt jag kunnat finna, undantagslöst tillhöra vintertiden, så torde uppgiften december äga vitsord.

31. —, dec. Hernösandskusten; 3 stötar. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1720	Aug	Ångermanland	1720/8	1

SOURCE

Kjellén.

1720-talet.

33. *Augusti månad; Ångermanlands kust m. m.*

»Emellan 1720 och 1730 har ock varit nästan en likn, som äfven gått till hela 30 milen i N. och S.»

GISSLER 1748, s. 156.

»För 30 år sedan har, vid slutet af augusti månad, en afton varit ett dylikt jorddån, som haft med sig himmelens öppning med *ljus sken*, som i hufvudpunkten varit mycket klart. Ett flåktande kändes om ansiktet på dem, som voro ute på marken.»

GISSLER 1753, s. 73. Det synes tydligt, att samma händelse afses i bägge fallen.

32. 1720-talet, aug., aftonen. Hernösandskusten, 30 mil i N—S. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1721	11 May	Myrdalen	1721/5/11	1

SOURCE

Perrey.

1721. 11 mai, à Myrdalen (Islande), tremblement et éruption
du Katlegiau (von Hoff).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1720-30			1720-30	1
1720—1730. Imellem disse Aar indtraf, fremdeles i samme Egn, en næsten ligesaa betydelig Rystelse, som udstrakte sig hele 30 Mile i Nord og Syd (l. c. P. 156).				
Vers 1720-1730, dans la même région encore, un autre tremblement de terre presque aussi considérable, qui s'étendit à 30 milles au nord et au sud (<i>Mém. cités pour 1748, K.</i>).				

SOURCE

Keilhau.

Perrey.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1723			1723	1

SOURCE
Kjellén.

33 (?) 1723 (året för meddel.). Vätterns vattenskott, kollektiv-
uppg.; specialfall 1711, 1712. Kj.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1723	17 Dec	Vassända	1723/12/17	1

SOURCE

Kjellén.

1723.

[34.] *Den 17 december; Vassända vid Vänersborg.*

År 1723 den 17 dec., vid hvilken årtid sällan höres åskedunder, var om morgonen kl. 4 ett enda fasetligt ljungande, så att det blef ljust i huset såsom om dagen; därpå följde ett förskräckligt dunderslag, liksom af flere åskor tillika, att dörrarna somligstades gingo upp. Åskan slog ned på åtskilliga ställen, isynnerhet på KÄLEGRENS mark ej långt från Örnäs, där en grop gjordes, som var 19 alnar lång, 3 alnar djup och 3—4 alnar bred, uti hvilken grop så stora stenar, som en man icke kunde lyfta, blefvo kastade hela 20 alnar bort. Männe icke detta var en anstöt af jordbävning?

VASBENIUS i K. V. A. Handl. 1765, s. 157. Fenomenet var utan tvifvel ett cyklonåskväder af det vanliga slaget på vintrarne, men effekten af åskslaget är onekligen märklig. Männe en klotblix?

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1724	17 May	Thyngsore-Syssel	1724/5/17	1

SOURCE

Perrey.

1724. 17 mai, à Thyngsore-Syssel, tremblement violent et éruption du volcan de Krabla. Cette éruption dura jusqu'en 1730 (von Hoff).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1724		Denmark	1724	1

SOURCE

Edinburgh
Encyclo-
-paedia.

Mention is made of this earthquake under the section
"Chronology".

Also in Journal de Physique Tome LXV.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1725	Feb	Kåringön	1725/2	1
1725.				
<p>35 (?). <i>Februari</i> månad; trakten af Kåringön i Bohuslän. » — — under en stark storm och jordbävning kom här om en natt utur hafvet uppföre en ofantligt stor sten — —.» ÖDMAN, Bohuslän, s: 246. Nämmes icke bland jordskalf af HOLMBERG.</p>				
<p>34. (?) 1725, febr. Kåringön; möjligen endast storm. Kj.</p>				

SOURCE

Kjellén.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1726		Islande	1726	1

SOURCE

Perrey.

1726. Quelques tremblements de terre dans les cantons nord de l'Islande, avec éruption de flammes de la montagne nommée Kraffla (de Kerguélien Trémarec, *Voy. dans la mer du Nord*, p. 37; Prévost, *Hist. générale des voyages*, t. XVIII, p. 11).

Von Hoff rapporte au 11 juin de cette année une éruption du Leirhunkur, voisin du Krabla. Il signale encore sous la même date les éruptions de l'Hithoel et du Biarneslag, dans la plaine.

A ces faits se rapporte, sans doute, le passage suivant de la *Collection académique*, t. VI, p. 612 :

« Près de Skage-Strand, dans l'Islande septentrionale, une montagne considérable s'enfonça dans une nuit par un tremblement de terre : il parut à sa place un lac très-profond; et un autre lac, aussi très-profond, à une lieue et demie dans le voisinage, fut mis à sec, et son lit s'éleva au-dessus du terrain qui l'environnait. »

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
------------	-----------	----------	------	------

1727			1727	1
------	--	--	------	---

SOURCE

Perrey.

1727. A la Pentecôte, éruption du Skeidaraar Jökull;
— 4 août, éruption du Myrdal Jökull;
— le 7, éruption de l'Öræfa Jökull;
— le 21, éruption désastreuse du Leirhunkur. Toutes
ces éruptions furent précédées de violentes commo-
tions souterraines (von Hoff).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1728	18 April		1728/4/18	1
<p data-bbox="536 324 1230 403">1728. Le 18 avril fut marqué par de nouvelles éruptions; mais on ne parle pas de tremblements de terre.</p>				

SOURCE

Perrey.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1729		Sweden	1729	1

SOURCE

Perrey.

1729. Divers tremblements de terre en Suède (Bertrand, et *Coll. acad.*, t. VI, p. 614).

Dans la même année, un incendie de terre s'alluma subitement dans le district de Hunsvrich, situé au nord de l'Islande; le village de Myconfu fut ruiné; la flamme avançait avec tant de rapidité, que les hommes eurent à peine le temps de se sauver : tout le reste fut dévoré par les flammes. Trois autres paroisses furent consumées; enfin, un brouillard épais, suivi d'une grande pluie, éteignit l'incendie (*Coll. acad.*, t. VI, p. 614).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1729	13 Oct	Vassända	1729/10/13	1

SOURCE

Kjellén.

. 1729.

86. *Den 13 oktober; Vassända.*

»År 1729, den 13 okt. om morgonen, kändes öfverallt här i församlingen en stark jordbävning.»

VASSENIUS å anf. st.

35. 1729, okt. 13, morg. Vassända (vid Vänersborg). Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1730	24, 25 July	Helsingland	1730/7/24	1
<p>1730. Nuit du 24 au 25 juillet, dans l'Helsingland, tremblement assez violent (<i>Observ. Bromann.; Acta litt. et scientif. Sueciæ</i>, III, A, p. 105).</p>				
<p>1780.</p>				
<p>37. Den 25 juli; Helsingland.</p>				
<p>»In Helsingia tremorem terræ satis vehementem noctu ante diem 25 julii accidisse, observationes Bromannianæ docent.»</p>				
<p>A. CELSIUS i Acta liter. suec. III, A, 105.</p>				
<p>Det först anmärkta fallet från ännu en i vår geografiska seismologi starkt framträdande zon.</p>				
<p>36. 1730, juli 24/25, natten. Hälsingland. Kj.</p>				

SOURCE

Perrey.

Kjellén.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1731	24 Dec	Kuusamo	1731/12/24	1

SOURCE

Rengvist.

5. 1731. XII. 24 kl. 15, Kuusamo.

•År 1731 = 10 Dec. [Jul. kal.] kl. 3 e.m. jordbävning, dock utan skada.
(A. J. SJÖGREN, Anteckningar om församlingarne i Kemi-Lappmark, Helsingfors 1828, p. 74).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1734		Islande	1734	1

SOURCE

Perrey.

1734. En Islande, violent tremblement de terre (R. et Huot).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1736	28 Oct	Kuusamo	1736/10/28	1

SOURCE

Renvqvist.

6. 1736. X. 28, natten, Kuusamo.

1736 natten emot den 17 Okt. [Jul. kal.] jordbäfning. (SJÖGREN, I. G.,
p. 74.).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1736	Winter	Lidköping	1736	1

SOURCE

Kjellén.

37. (?) 1736, vintern. Lidköping; spricka från N.O., möjligen endast frost. Linné, Västgötaresa, s. 54.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1736	6 Nov	Bohuslän	1736/11/6	1

SOURCE

Kjellén.

1736.

38 (?). *Den 6 november; norra Bohuslän.*

»År 1736 den 6 nov. gick en häftig orkan, åtföljd af jordbävning, öfver fjällbygden samt åstadkom mycken skada; ibland annat kullkastade den Nafversta kyrktorn.»

HOLMBERG, Bohuslän II (1843), s. 25. Mähända var fenomenet intet annat än en cyklon.

38. (?) —, nov. 6. Norra Bohuslän (Nafverstad); möjligen cyklon. Kj.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1737	8 Oct	Korsholm	1737/10/8	1

SOURCE

Renqvist.

7 1737. X. 8, e.m., Korsholm, Ijo.

— ungefärl. år 1737, om höste tiden, en eftermiddag, då jag allena på Lands Cancelliet Korsholm vid Wasa, såsom då varande Cancellist, expedierade de mig åliggande syslor; förmärckte jag, thet sielfva bygningen så starckt skakades, at så vähl fönstren i väggarne skallrade, som ock mulen af mellan taket i stor ynnighet nederföll; hvar af man kunde märckia, det Skaparens stora mackt vid detta tillfället var särdeles märckvärdig, ehuru samma dag var ett stilla väder. Strax derefter hade man äfven tidning eller berättelse norr ifrån, at därstädes på några orter äfven slijk jordbäfning, ock jordenes rörelse, dehls mehr ock dehls mindre, blifvit anmärckt* (CASPAR BÆCK, De Terrae motu, Diss. Åbo 1747). *Likaledes påminner man sig, år 1737, den 27. Sept. [Jul. kal.] efter mid. en lika händelse [reminiscens vid nr. 8] hoos oss [Ijo] vara inträffad* (BÆCK, anf. arb.).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1739	6 May	Ijo	1739/5/6	1

SOURCE

Rengqvist.

8. 1739. V. 6, kl. 15—16. Ijo.

«In hoc ecclesia Jioensi Botniae orientalis, solo natali meo, 1739. d. 25 Apr. sensibilem terrae tremorem ipse cum multis aliis in flammia expertus sum. Erat vero tum coelum serenum, & tranquillum. Ferebatur autem motus, velut ventus quidam subterraneus, a septentrione versus meridiem. In rei fidem Pastoris & Sacellani ecclesiae testimonium addere lubet. Intyget lyder:

«Uti Österbotn och Ijo Sochn, timade Åhr 1739. den 25. Aprilis (Jul. kal. . . kl. ohngefähr 3. eller 4. efter middagen, under ett hedersamt samkväm på prästegården, en jordbävning af den kraft, at icke allenast de utevarande kiänt en märckelig jordens, och deraf deras egen rörelse, utan ock de inne i huus sittande och stående, äfven ett stort husets och dess innandömes skakande. Hvilket alt gaf det närvarande folcket anledning, at med särdeles upmärksamhet och vördnad, anse sådant för något synnerligt, ock för det, det samma i värcket var» (BÄCK, anf. arb.).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1744			1744	1
SOURCE				
Rokkedrejerbogen, En Himmerlandsk almuesmands optegnelser Peter Riismøller.				
Ao. 1744 alle helgens nat var en stor storm af sydvest, som giorde stor skaade baade paa skoven og andet.				

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1744	1 Jan	Hernösand	1744/1/1	1
SOURCE				
Keilhau.		<p style="text-align: center;">1744.</p> <p>I Januar, svagt Jordakjælv ligeledes ved Hernösand (t. c.).</p>		
Pérrey.		<p>1744. 1er janvier, près d'Hernösand, faible tremblement de terre (<i>Acad. des sc. de Stockholm</i> pour 1748, K.).</p>		
Kjellén.		<p style="text-align: center;">1744.</p> <p>39. <i>Januari</i>; trakten kring Hernösand. En »liten jordbävning»; GISSLER i K. V. A. Handl. 1748, s. 156.</p> <p>39. 1744, jan. Hernösandskusten. Fenomenet sällsynt åren 1739—44. Ehr.</p>		

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1744	9 Feb		1744/2/9	1

SOURCE

Rokkedrejebogen,
En hinnerlandsk
almuesmands
optegnelser,
Peter Riismøller.

Ao. d. 9. februar, som var søndag kl. 9 formid. skeede et
jordskielv her og andre steder i landet, det vaarde dog ikke længere
end som mand kunde læse et fadervor.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1744	20 Dec		1744/12/20	1
SOURCE		Rokkedrejerbogen, En himmerlandsk almuesmands optegnelser, Peter Riismøller.		
		Men samme aar d. 20. december, som var en søndag, som varede 2 timer og var størst kl. 10, var en storm, som var langt større, ja saa stor som den ikke har været før i min tid. Haslefgaards vejrølle blæste om kuld og utallige mange træer i skovene, og mangfoldige kooge blefve slagne i stykker, som stod på land her ved hafsiden.		

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1745	7 Feb	Norway/Denmark	1745/2/7	1

SOURCE

Keilhau.

1745.

7 Febr. I Christiansand et temmelig betydeligt Jordskjælv, som rystede Huse, slog Glasse og Porcellainkar mod hinanden, og strakte sig hen under Havet. Kl. 8 $\frac{1}{2}$ om Formiddagen merkede man det 8 til 10 Mile nordlig fra Christiansand i Aaserald, i 4 Miles Afstand fra Staden Kl. 9, og her 15 Minuter senere. Ved Kjöbenhavn, et Par Mile ude paa Landet skal man paa samme Dag ogsaa have sporet en Jordrystelse. (I. c., 1747, P. 233).

Perrey.

1745. 7 février, vers neuf heures du matin, à Christiansand, tremblement avec grand bruit. Les maisons furent ébranlées. Il paraissait faire seize lieues à l'heure, d'après les observations faites en différentes localités (*Coll. ac.*, t. IX, p. 63; *Ac. des sc. de Paris*, an 1745, p. 15; Richard, *Hist. des météores*, t. VIII, p. 498).

Richard fait observer que ce tremblement, qui dura deux ou trois minutes, ne fut pas remarqué par les personnes qui étaient à pied dans la plaine ou hors des maisons. Il s'étendit dans les îles Hellesand.

Enfin, cet auteur cite comme un phénomène remarquable que, le 5 et le 6, le froid avait été très-violent, et que le 7 le dégel survint, contre toute espérance.

M. Keilhau ajoute encore qu'il s'étendit jusqu'en mer. A huit heures trente minutes du matin, on le ressentit à Aaserald, huit ou dix milles au nord de Christiansand; à neuf heures du matin, à 4 milles de distance de Staden, et à Staden même, un quart d'heure après: le même jour, à Copenhague, à 2 milles dans l'intérieur des terres (*Acad. de Stockholm* pour 1747, p. 233, K.).

Kolderup.

1745.

7 februar, kl. 8 $\frac{1}{2}$ fm., i Kristiansand og omegn. R. (KEILHAU.).

Reusch.

Kristiansand 1745. 7de februar. Ved 9-tiden form. Kristiansand og Aaseral. (Keilhau).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1745	7 Feb	Norway/Denmark	1745/2/7	2

SOURCE

Deichman,
Meddelelser
fra det
norske
riksarkiv
I.

Jeg seer, at Geh. Rabe har communiceret det svenske Vidensk. Academi en Relation om det Jordskjælv, som skede 7 Februar 1745 i Christianssand; rettere talt lod det sig mærke langt hen i Agershus Stift paa adskillige Steder.¹ En lystig Historie tildrog sig ved samme Occasion. Biskop K[ærup] i Christianssand, som havde Mangel paa Hørelsen og Dagen tilforn havde efter Doctorens Ordination indtaget et Laxativ, blev af bemeldte Doctor, som nogen Tid efter Jordskjælvvet kom til ham, tilspurgt, hvad Effect Medicamentet havde gjort, da han svarede: forfærdeligt! Hvorledes, sagde Doctoren. Bispnen svarede: Det ganske Huus skjælvede. Doctoren suldt i Forundring og vilde fritte nærmere om dette. Da sagde Biskoppen: Jeg skal, sandt for Gud, relatere Hans Mjæstæt det. Da blev Doctoren bange og tillige forvirret; endelig mærkedes, at den ene spurgte om Laxativet, og den anden svarede om Jordskjælvvet.

¹) Den følgende Anecdote fortæller og D. paa et andet Sted med Tillæg, at Provst Spydberg indberettede Jordskjælvets Phænomener til det franske Videnskabs-Academi, „formodentlig til Mr. Roumur, med hvilken han havde Correspondance.“

c.f. Eruption of Hekla?

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1745	7 Feb	Norway/Denmark	1745/2/7	3

SOURCE

Kgl. Sv.
Vet. Acc.
Handl. 1747.

First a rushing noise was heard like a rushing wagon, then the houses shook so much, that chairs and tables moved and plates and glasses rattled. People moving about in their rooms staggered as though they were drowning. The priest preparing Communion noticed that the altar was shaking and that the candles were flickering. The choir panicked, and rushed out of the church. The quake only lasted 2-3 minutes, and caused no serious damage.

Chronik,
p.402.

1745, am 7. Februar. Erderschütterung zu Christi-
ansand in Norwegen 5).

5) Abhandl. der Acad. zu Stockholm. 1747. Teutsche Uebers.
S. 254.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1746	6 Jan	Hernösand	1746/1/6	1

SOURCE

Keilhau.

1746.

6 Januar Kl. 1 Eftermiddag, Jordskjælv omkring Hernösand (l. c., 1748, P. 156). Ogsaa i Norge skal der i dette Aar, ifølge Keferstein (l. c. P. 311), have været Jordskjælv.

Perrey.

1746: 6 janvier, une heure du soir, tremblement de terre autour d'Hernösand (von Hoff, et Acad. des sc. de Stockholm pour 1748, p. 156, K.).

Keferstein mentionne un tremblement de terre en Norvège pour cette même année.

Kolderup.

1746.

1 jordskjælv. (KEILH.).

Kjellén.

1746.

40. Den 6 januari; trakten kring Hernösand.
— — kl. 1 e. m. var en jordbävning af lika beskaffenhet som denna vår (nedan nr 42); GIBSLER ibm. ¹

¹ G. anmärker här om dessa sina äldre uppgifter, att »emedan här ingen finnes hafva upptecknat sådana märkvärdiga händelser, så är ock deras minne med tiden förfallet, att ingen redighet kan härutinnan eröfas».

40. 1746, jan. 6, kl. 1 e. m. Hernösandskusten. Ehr.

c.f. 1746/1/6 Norrland.

Ehrenheim
Om klimat

—enes
rörtighet.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1747	25 July	N.E. Sweden	1747/7/25	1

SOURCE

Keilhau.

1747.

25 Juli Kl. 4 Eftermiddag, Jordskjælv i Bygdeå i Vesterbotten; det syntes at komme fra SV. og gaa til NO., og vedvarede næsten 2 Minuter; Gulvenerystede, Tagene bragede, Vinduerne klirrede paa mange Steder. Et stærkt Tordenknald hørtes i Luften, der dog var aldeles klar. Om trent en Time senere fornem man endnu et andet Knald i Luften, som et Kanonskud (i. c., 1750, P. 158).

Perrey.

1747. 25 juillet, quatre heures du soir, à Bygdeå, en Westrobothnie, tremblement qui dura deux minutes, et parut marcher du S. O. au N. E. On entendit les toitures craquer et les fenêtres vibrer en plusieurs lieux. Coup de tonnerre dans un ciel clair. Une heure après, seconde explosion analogue à un coup de canon (von Hoff, et *Acad. des sc. de Stockholm* pour 1750, p. 158, K.).

Kjellén.

1747.

41. Den 25 juli; Vesterbottens kust.

År 1747, den 25 juli, kl. 4 e. m., kändes i Bygdeå i Vesterbotten en jordbävning, som tycktes komma ifrån SV och gick till NO och påstod nästan 2 minuter. Största bullret hördes midt i den nämnda tiden, då ock golven darrade, taken brakade samt fönster och spjäll skallrade på många ställen. I en borgarebod i Löfångers s:n, 5 mil i N, lägo järnstänger, som kastades med starkt buller. Jorden darrade, och i luften hördes såsom ett långsamt hårdt tordönskall, änskönt det var aldeles klart. Så stark jordbävning visste ingen i mannaninne sig hafva hört. Vid pass en timme därefter hördes i luften NV en hastig smäll såsom ett kanonskott.

GISLER i K. V. A. Handl. 1750, s. 158.¹ Härmed införes i våra seismiska annaler ytterligare en, i senare tider flitigt representerad, zou (som dock måhända bör utdragas i söder till den redan af CLERCK omtalade Umeå-härden; ifall man icke vill förena Bottniska kusten i ett jordskalfsdistrikt, som dock icke synes fullt lämpligt).

¹ Omnämnes af HÖLPERERS (Norrl. V: II, 148 n. d.) äfven för Torneå, liksom för Löfånger ibm I, 72 n. t.

41. 1747. juli 25, kl. 4 e. m. Västerbottens kust (Bygdeå, Löfånger); 2 smällar. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1747	25 July	N.E. Sweden	1747/7/25	2

SOURCE

Kgl. Sv.
Vet. Acc.
Handl. 1750,
p.158.

The earthquake lasted two minutes and was accompanied by a rumbling noise. In Löfånger Parish the ground shook, and a sound like the clap of thunder was heard. Strongest earthquake in living memory.

Chronik,
p.404.

— am 25. Julius. Erderschütterung zu Bideå in
Westerbottn, Schweden 4).

4) Abb. d. Acad. v. Stockholm. 1750. T. Uebers. S. 162.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1747	5 Aug	Torneå	1747/8/5	1

SOURCE

Renqvist.

9. 1747. VIII. 5, kl. 16, Torneå.

Tidpunkten enl. K. V. A. H. 1750, s. 158, där GISSLER anför uppgifter från Bygdeå och Löfånger. Omnämnes av HÜLPHERS (Norrl. V: II, p. 118) för Torneå.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1748	12 March	Norway	1748/3/12	1

SOURCE

Keilhau.

1748.

12 Märts Kl. 11 Formiddag, Jordskjælv paa en 10 Miles Strækning af Kysten ved Hernösand (l. c., 1748, P. 154). Fra 23 Märts Kl. 5 $\frac{1}{2}$ om Morgenen til 27 s. M., hæftigt Jordskjælv i Valencia og Murcia; er dette ny Stiil, saa indtræffer den 23 med den 12 g. St. Denne Anmerknug er tilføiet Beretningen om ovennævnte Jordrystelse ved Hernösand. Hos v. Hoff finder jeg ikke hiint Jordskjælv i Spanien omtalt, og heller ikke Keferstein anfører det. Den sidste Forf. antegner for dette Aar et Jordskjælv i Norge (l. c., P. 312). Skulde der maaskee heri, saavel som ved den ovenanførte Angivelse for Aaret 1748, være nogen Irring?

Perrey.

1748. 12 mars, onze heures du matin, le long de la côte d'Hernösand, tremblement sur une étendue de 10 milles (*Ac. des sc. de Stockholm* pour 1748, p. 154, K.). Depuis le 23 mars, cinq heures et demie du matin, jusqu'au 27, violent tremblement à Valence et à Murcie. Le 23 (n. st.) coïnciderait avec le 12, ancien style. Keferstein et Seyfart mentionnent pour cette année un tremblement en Norvége (K. et von Hoff).

Kolderup.

1748.

1 jordskjælv. (KEILH.).

c.f. 12 March, Hernösand and Norrland.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1748	12 March	Norway	1748/3/12	2

SOURCE

Kjellén.

1748.

42. *Den 12 mars; Ångermanlands kust.*

»Den 12 mars, kl 10,56 (9,56?) f. m. var härstädes en jordbävning, som först hördes i NO från staden (Hernösand), lika som tvenne grofva kanonskott efter hvarandra, med något dumt (doft) dån, hvaraf kändes rörelse och stöt i alla hus, hvilket sedan varade med darrande och brakaude samt ett buller liksom man kört hastigt med vagnar ifrån N till S. Efter en minuts förlopp följde en svagare smäll, hvilken med någon lindrigare darrning och buller varade en half minut. Luften var samma dag klar och stilla — —. På samma tid har den ock hörts igenom hela Nordingrå s:n, 6 mil N om Hernösand, först med smäll sedan med buller och darrning; likaledes genom Nora s:n 1 1/2 mil närmare hitåt, sedan genom en del af Gudmuneå (Gudmundrå), Hemsö, hela Säbrå och Stigsjö s:nar, i hvilken sista del ock varit starkast, så att folket, som voro i kyrkan under bönestund kl. 10 f. m., nog blefvo förskräckta af bullret samt den starka skakning som var i bänkarna. S om Hernösand till 2 mil har den hörts genom Häggdångers s:n samt af folket i kyrkan; Äfven i SV från staden genom Håssjö s:n, tillika med folket i kyrkan, samt Lögdö bruk, 3 1/2 mil.

Häraf finnes, att denna jordbävning gått i N och S till en 10 mil längs efter sjökanten; att den sträckt sig bredast i Ö och V här vid Hernösand, hvarest dess bredd varit 4 mil; att dess kraft måtte sträckt sig till ansenligt djup i jorden, emedan den kunnat höras lika på de stora öar såsom Hemsön och Hernön, af hvilka den förra är omgifven af några och tjugo samnars djupa samt breda fjärdar, äfven lika på norra samt södra sidan af Ångermanån; att den varit starkare vid dildigt än som högt land, så att torra träen nedfallit i dån; att den hörts starkare för dem som voro inne i husen än ute på märken; och att den gått temligen hastigt, emedan den vid kl. 10 f. m. hörts på alla nämnda ställen.»

GISLER K. V. A. Handl. 1748, s. 154 f. Härefter följa uppgifterna om äldres skälf, hvarpå meddelaren upptager till skärskådande frågan om företeelsen kunnat vara ett »isfall» (råkbildning); han finner detta oantagligt, enär isen visade sig fast och obruten utmed kusten och vid isfall visserligen »något dunder kan höras ibland ett litet stycke från hafvet, men föga någon skakning och darrning långt uppåt fasta landet, så att träd kunnat nedfalla och tegelstenar vridas ut ur ugnar och skorstenar.» Naturligtvis har han rätt i denna slutsats. 1748 års jordskalf är ett af våra mest typiska, och tillika genom hans noggranna iakttagelser och sammanställningar ett af våra mest lärorika från äldre tider.

42. 1748, mars 12, kl. 10 f. m. Hernösandskusten (Nordingrå till Lögdö, 10 mil längs sjökanten, 4 mil bredt vid Adalens mynning); 2—3 stötar. Äfven kollektivuppg. Ehr.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1748	12 March	Norway	1748/3/12	3

SOURCE

Kgl. sv.
Vet Ac.
Handl.1748
p. 154.

At Hernösand there was a sound like two cannon shots and a rumbling noise, after which all the houses started to shake. North→South, a weaker quake was felt after one minute, accompanied by a distant booming and lasting for 30 seconds. It was also felt throughout all Nordingräd Parish 60km north, Nora Parish, Gudmuneå, Hemsö, Säbrå, Stigsjø, and Sockmar (where it was strongest). It was felt 20km south through Maydanger Parish and southwest to Hesjo Parish and Loydo. It extended furthest East→West from Hernösand, and was more powerful in the valleys, then on the mountains, and moved very quickly.

— Ohne Ang. d. Tages. Zu Hernösand in An-
germannland abermals Erschütterungen 3).

3) v. Hoff Gesch. d. Veränd. Th. II. S. 404.

Chronik.
p. 405.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1749	2 Jan	Lappo	1749/1/2	1

SOURCE

Renvqvist.

10. 1749. I. 11. Lappo (Siirilä).

»Erään muistilman mukaan tuntui uudenvuodenpäivänä 1749 Lapualla Siirilässä maantäristys, 'että huoneessa kaapit ja tuolit silminnähtävästi

liikkuvat. Samana päivänä oli ankara pakkaneen.» (J. Koskimus, Lapuan pitäjään historia, Oulu 1908).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1749	27 March	N.E. Sweden	1749/3/27	1

SOURCE

Keilhau.

1749.

Natten til 27 Marts hörtes i Bygdeå en svag Bulder lig den ved Jordkjælvvet dersteds den 25 Juli 1747; den varede omtrent et halvt Minut. 23 Septbr. og 25 Novbr. fornam man ogsaa paa samme Sted underjordiske Drøn; paa den førstnævnte af disse tvende Dage var Larmen saa stærk, at Vinduerne klirrede (l. c., 1750, P. 158).

Perrey.

1749. Dans la nuit du 27 mars, à Bygdeå, on entendit un bruit pareil à celui du tremblement du 25 juillet 1747, mais plus faible; il dura une demi-minute.

—23 septembre et 25 novembre, encore à Bygdeå, bruit souterrain qui fut assez fort, le 23 septembre, pour faire résonner les fenêtres (von Hoff et K., d'après les *Mém. de l'ac. de Stock.* pour 1750, p. 158).

Dans le courant de cette année, l'Islande éprouva des secousses désastreuses, principalement à Olvesbyden, dans l'Aarness-Syssel (von Hoff).

M. Eug. Robert, d'après Eggert Olafsen et Bjarne Paulsen, ajoute qu'à la suite d'un tremblement de terre de cette année, on vit diminuer le Skribla et apparaître une nouvelle source thermale. « Dans les tremblements de terre, fait-il observer, les eaux bouillantes sont sujettes à changer de place » (*Voy. en Islande*, part. géol., p. 313, 383 et 385).

Kjellen.

1749.

48. Den 27 mars; Vesterbottens kust.

»År 1749, natten emot den 27 mars, kändes ock därstädes en sådan, men svagare buller, som påstod vid pass $\frac{1}{2}$ minut.»

GISSLER 1750, s. 158, efter omnämnande af n:r 41. Anføres af HÜLPHERS för Löfångers sn, Norri. V: I, 72 n. t.

43. 1749, mars 26/27, natten. Bygdeå, Löfånger. Ehr.

Gissler.

27 March. Weak tremor on the coast of Vesterbotten.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1749	27 March	N.E. Sweden	1749/3/27	2

SOURCE

Chronik,
p.406.

— am 27. März. Erschütterung zu Bideå in We-
sterbottn 2).

2) Abh. d. Acad. v. Stockholm 1750. T. Uehers. S. 162.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1749	23 Sept	N.E. Sweden	1749/9/23	1
<p style="text-align: center;">44. <i>Den 23 september; Vesterbottens kust.</i></p> <p style="text-align: center;">»Samma år den 23 sept., kl. 10 om natten, märktes likaledes i Bygdeå något bullrande, men ej mycket högt, som varade en minut. Tvänne timmar därefter eller vid midnatten blef ett häftigare buller, hvaraf folket uppväcktes, ty det var så hårdt att fönstren skallrade, fast det ej varade öfver en half minut. Det kom ifrån SV och gick åt hafvet, dock mer i N. På många ställen däromkring hafva de hört detta jorddån, Afven i Löfånger 5 mil N åt, dock utan smäll.»</p> <p style="text-align: center;">GISSLER ibm.</p> <p style="text-align: center;">44. —, sept. 23, kl. 10 e. m. och 12 midnatt. Bygdeå, Löfånger; 2 stötar. S.V. Ehr.</p> <p style="text-align: center;">23 Sept. Two quakes: the first was very loud and lasted one minute, and the second followed two hours later. Windows rattled. S.W.→N.</p>				

SOURCE

Kjellén.

Gissler.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1749	23 Sept	N.E. Sweden	1749/9/23	2

SOURCE

Kgl. Sv.
Vet. Acc.
Handl.

23 Sept. The second booming which followed after two hours was loudest. It caused people to wake, windows to rattle, and lasted over half a minute. S.W.→N.E. It was heard 50km north, though without the banging. Weak rumbling noise was heard 25 Nov. in S.E.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1749	25 Nov	N.E. Sweden	1749/11/25	1

SOURCE

Kjellén.

45. Den 25 november; Bygdeå i Vesterbotten.

«Den 25 nästl. november middagstiden hördes ock därstädes ett litet långsamt dån åt SO.»

GISLER ibm. Dessa trenne jordskalf tyckas vara för långt skilda i tiden för att lämpligen inregistreras under samma nummer.

45. —, nov. 25, middag. Bygdeå. N.V. Kj.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1749	25 Nov	N.E. Sweden	1749/11/25	2

SOURCE

Kgl. Sv.
Vet. Acc.
Handl.

25 Nov. A weak rumbling noise was heard in S.E.